

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING **HÖRAN** GRUNDLAGD AF FÖR KVINNAN OCH HEMMET FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 22 SEPTEMBER 1912.

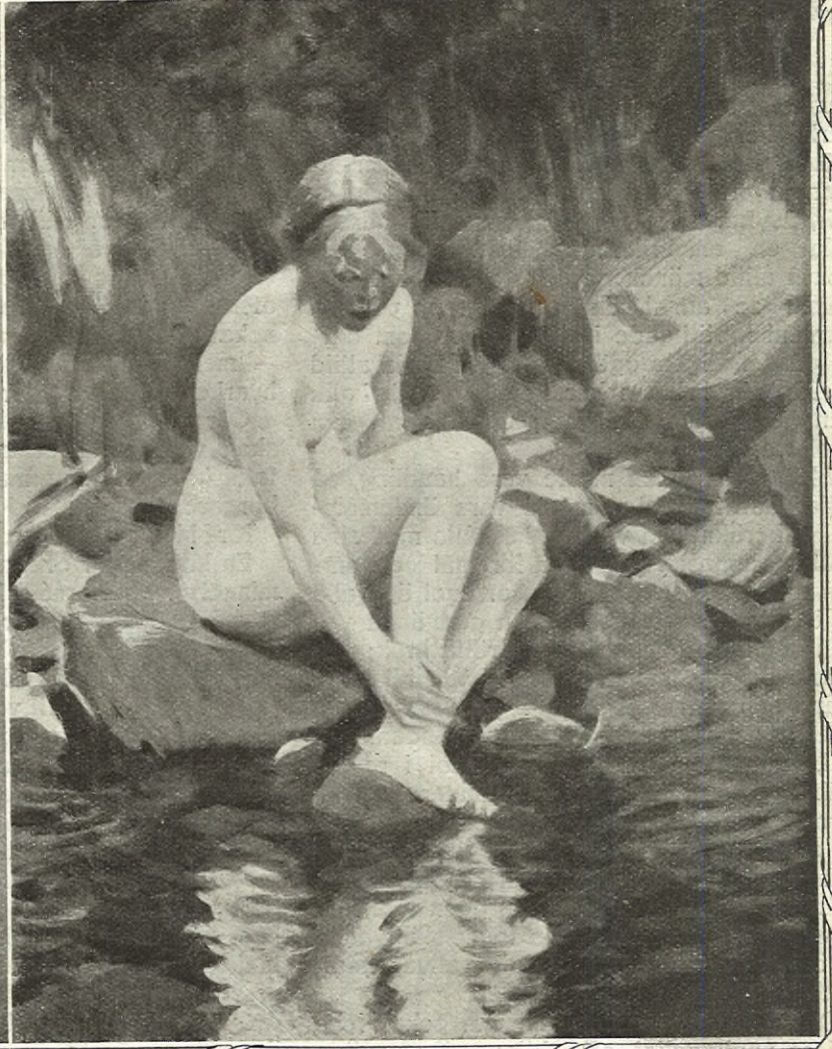
HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
 JOHAN NORDLING.

BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
 RED.-SEKRETERARE: ELIN WAGNER.

Zorn - utställningar

SKERI-KULLA.

DAGMAR.

Oljemålningar af Anders Zorn. A. Blomberg foto.

GÅ NU UPP I KONSTFORENINGENS UTSTÄLLNINGSLOKAL och ni skall, i stället för att mötas af den sedvanliga tempeltystnaden och en brist på publik, som är beklämmande, befinna er i ett surr och ett sorl, som erinrar om de veckor, då minnesutställningen efter Arosenius pågick i konstakademien. Det är Anders Zorn, som väckt detta lifliga konstintresse hos stockholmarna med sina nya dukar. Att kunna göra detta är närmast en trollkonst, men Anders Zorn är magikern med pensel och färger; han har det "kulörta" lynnet, för att tala med Egron Lundgren, blicken för det friska och frodiga i lifvet, som omsatt i hans virtuosa och flotta färgfyverkeri tar publiken med storm.

Några nya motiv eller någon ny fas af sitt konstnärskap erbjuder han ej; han har en gång stämt upp den nakna kvinnofägringens höga visa, och det är den han oupphörligt sjunger dakapo utan att förtröttnas. Sången saknar hvarje spår af djupsinne och modulationerna i den äro ytterst få, men den är frisk som folkvisan i dur och äger en fakturens glans, som aldrig fördunklas. Zorns nakna kullor torde vara världsbekanta vid det här laget, de gå i en jämn ström ut till privatgallerier och offentliga muséer i alla länder och bära bud ej blott om den raffinerade färgkonstnär, som fäst dem på duken, utan ock om det kraftiga kvinnokön, som bygger och bor i det märkvärdiga Dalarne.

Iduns Jubileum-Artiklar

I VÅRA MUSIKINTRESSERADE KRETSAR är namnet Wilhelm Peterson-Berger ett af dem, som oftast nämnes. Hans begåfning som skapande musiker och kritiker förnekas väl i närvarande stund af ingen, som vill vara rättvis, men att han i den sistnämnda egenskapen har sina vedersakare är lika obestridligt. Och

det kan heller ej vara annorlunda. Han är en tonkonstens viking, alltid beredd till härnadsåg för att göra nya eröfringar och vidga skönhetsrikets gränser samt slå ned fåkunnighetens och reaktionens drakar. Det vore nästan ironi om vänskapens söta virak allt för ymnigt skulle ringla sig kring en sådan människa.

NÅGRA ORD OM MUSIKKRITIK.

ALLA MÄNNISKOR HA KLART för sig, hur musikkritik skall vara: ärlig, kunnig, saklig, ledd af god vilja. Men när det gäller att tillämpa dessa sköna regler, att omsätta dem i handling, då blir det genast strid och oväsen.

Ty det är just detta: handling! Vare sig kritikern rosar eller risar, måste han, om det skall vara någon mening med hans verksamhet, söka träffa, påverka den faktiska verkligheten med sina omdömen. Hans ord måste vara mer än löst estetiskt, musikhistoriskt prat. Men en riktig handling innebär, åsyftar alltid någon form af förändring, ofta en omvärdering; därför finns det också alltid människor, som ej i sådan kritik kunna se annat än ett angrepp på sina förment berättigade intressen och som alltså på det högsta ogilla den. De börja alltid skrika, när kritiken blir handling, och kalla den hänsynslös, arrogant; de vilja att den skall vara prat.

Men om kritiken måste vara handling, så följer däraf att den måste vara ändamålsenlig, beräkna sin verkan, hushålla med sina krafter, anpassa sig efter föremål och omständigheter. Den bör i sin arsenal äga alla af ärligheten och sakligheten godkända vapen och vara kunnig i deras rätta bruk; den måste kunna stämma sin ton både till lugnt piano och energiskt forte — pianissimo kan kanske också användas i något undantagsfall, medan däremot fortissimo i regeln dränker ord och mening i oartikulerad röstlarm. Men det bästa, det mest önskvärda af allt är naturligtvis, att alla dessa förändringar ske fullt omedelbart, af inre nödvång, att kritikern blir lifvets egen röst, allt efter dettas inre instinktiva logik skälfvande af öppet eller till skämt förklädt allvar, harm eller glädje, patos eller ironi.

Det är ganska intressant, om också icke vidare uppbyggligt, att iakttaga den vanliga genomsnittskritikerns ställning till kravet på handling. Egentligen uppfyller han det först, när han utan risk kan angripa en ovän eller hjälpa en vän. Men man kan ju inte heller begära, att alla skola vara modiga idealister — det måste finnas några försiktiga också.

Emellertid — kritiken som handling lyder ingen annan moral än kraftens. Öarlighet, okunnighet, oförmåga af hänförelse och af en tillbörlig vrede, det är alltsammans endast svaghetsens uppenbarelseformer. Och den blottade svaghetsen ökar ständigt sig själf, liksom den handlande kraften. Ett öarligt omdöme skadar i längden mer kritikern än den kritiserade, äfven om den förre är ensam i medvetandet om dess öarlighet; det stjäl hans frimodighet, utan att han vet hur, gnager omärkligt på hans omdömeskraft, binder så småningom hans själ i den

andliga ofrihetens, obetydlighetens bojar. Dessa lömska följder kunna dock motverkas, genom ärlighet. Hvarje sant och modigt ord en kritiker uttalar är ett steg mot friheten, en ökning af hans själs kraft och hälsa. Naturligtvis förutsätter ärligheten äfven här ett visst mått af intelligens och sakförstånd; en kritiserande dumbom tvekar ju aldrig att afslöja sig själf — den grymma naturen har nekat honom hvarje skyddande förklädnad — men hans ofrivilliga ärlighet leder tyvärr hvarken till frihet eller själshälsa.

Går man in på, att offentlig musikkritik skall vara ändamålsenlig, d. v. s. klok och faktiskt smidig, kan man tryggt till alla kälkborgares förfäran förkunna:

Kritik skall vara hänsynslös.

En kritiker får ofta mottaga böner och påminnelser om barmhärtighet. Han skall tala, men inte döma, önskar man. Detta beror på begreppsförvirring. Vid alla de fall i det nutida offentliga musiklifvet, där medkänsla och barmhärtighet verkligen ha rätt att yftra sig, kan kritikern, utan att skada sin konst, lugnt tiga. Man vädjar i dessa fall, omedvetet, icke till kritikern, utan till journalisten, hvars medverkan man önskar för någon form af offentlig välgörenhet. Och om journalisten kan medverka utan att inblanda eller kompromettera kritikern, så må han göra det — till att klargöra de allmänna tänkesätten öfver kritik och journalistik bidrar han dock näppeligen. Emellertid visa dylika fall att till kritikerns kompetensvillkor äfven hör en inblick i den moderna publicitetens väsen och arbetsmetoder; han måste särskildt kunna skilja på berättigad och oberättigad reklam och värja sig för alla de mer eller mindre listiga värfningsförsök, alla de attentat mot hans omdömes frihet, som konstens lyckoriddare, hela trossen af spekulanter, impressarier, agenter och de öfriga parasiterna, dagligen planlägga och sätta i scen.

Nej, som sagdt, inga hänsyn! Ty hvad kan väl ordet hänsyn i detta sammanhang betyda annat än ett bortseende från det väsentliga, kritikens föremål och ändamål, alltså ett brott mot ärligheten eller sakligheten.

Ja, sakligheten! Det ordet är en bikupa som gömmer en hel svärm af spörsmål. I stället för att besvara dem ett för ett, vill jag fånga det viktigaste, just nu, när det flyger ut. Det sjungande surret från dess fina,

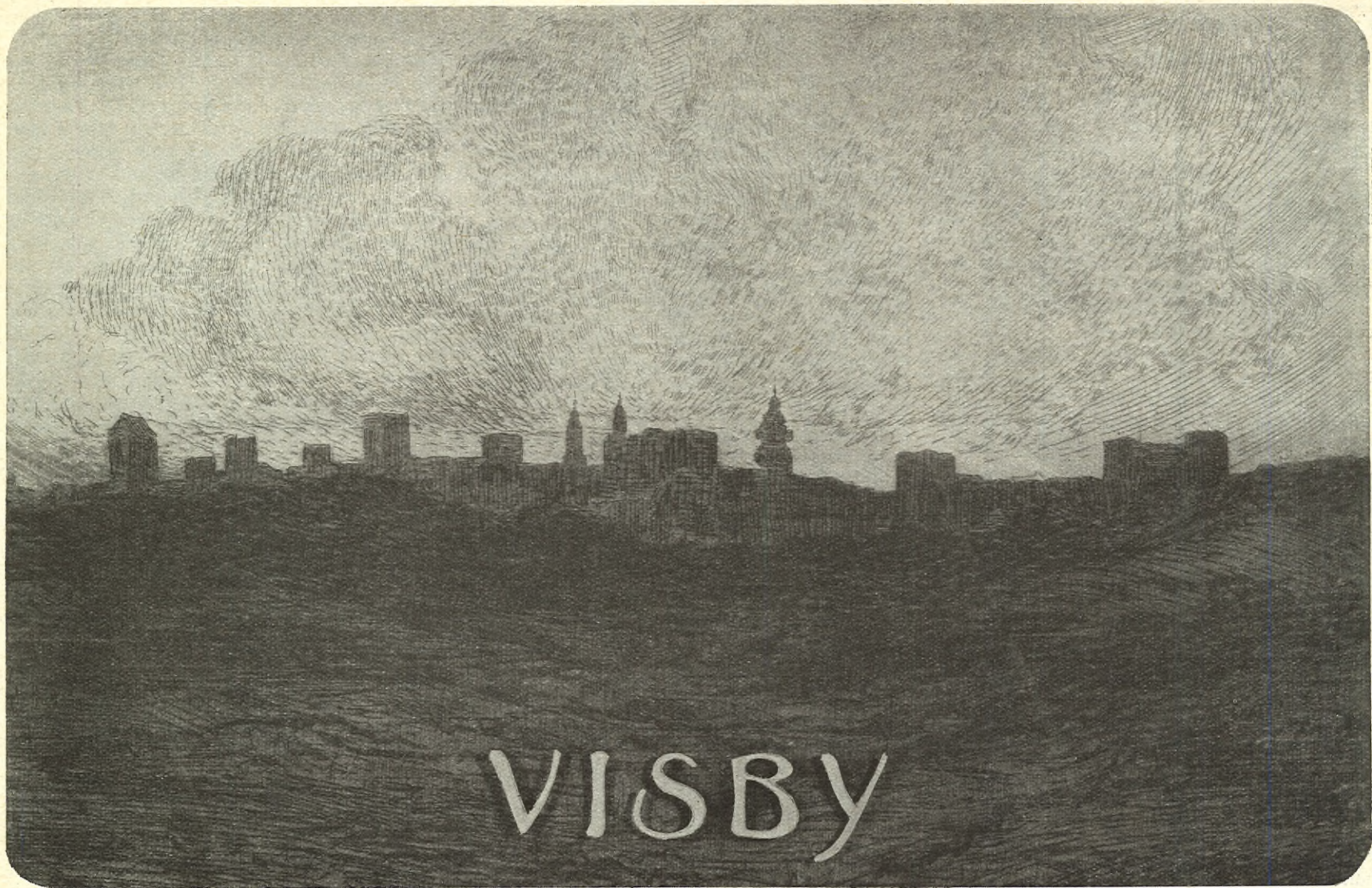
klara vingar har egendomligt fräck och impertinent klang; det är en sång med text, och texten är en ny hädelse, den sista och värsta:

All konstkritik skall vara icke blott hänsynslös utan äfven — personlig!

Nu är det antagligen inte endast kälkborgarna som häpna. Men jag ber, att läsaren måtte lugna sig och tänka efter; detta är kanske inte så galet som det låter. Just emedan konstkritik skall vara saklig, måste den vara personlig, d. v. s. sysselsätta sig med konstnärens personlighet, hvilken är det djupaste, det egentligaste innehållet i all äkta konst — i den oäkta också, förresten, fastän där på ett mera lönligt, medelbart och ofrivilligt sätt.

Ty all konstns yttersta formel är: personlighetsmeddelelse, fattad som hufvud- eller själfändamål. Vid en hel del andra arter af mänsklig verksamhet, med praktiska eller vetenskapliga syften, får man personlighetsmeddelelsen som ett slags mer eller mindre värdefull och stimulerande, ibland äfven störande och skymmande biprodukt. Men lösgjord från alla dylika praktiska eller vetenskapliga ändamål, fattad som en fullt afsiktlig och af sitt eget värde motiverad öfverföring till andra själar af den egna individualitetens andliga innehåll, dess på en gång kärna och doft, är denna personlighetsmeddelelse konst och kan icke vara något annat. Endast på konstens meddelelsevägar, ögats och örats, endast i konstens form kan den fullständigt och restlöst genomföras; endast genom den får konsten en fullt begriplig och omotsäglig biologisk mening, den att underhålla, nära, stegra människans hela sjäslif, äfven utanför det rena intellektets gränser. Den gamla estetikern, med sina distinktioner skönt och fullt, lust och olust, konsonans och dissonans, går inför denna uppfattning upp i en mer vidtomfattande — men hvad skadar det? Konstens mening och mått är människans; där detta innehåll saknas är konsten oäkta, likgiltig, död. Och musiken är ju utan gensägelse den ifråga om själsmeddelelse högsta, känsligaste, bäst utrustade af alla konstarter. Musikkritik blir alltså, när den uppfyller saklighetens sista kraf, en värdesättning af den andliga människan, personligheten. Med den moraliska har den däremot ingenting att skaffa, eller på sin höjd endast så mycket som moraliska omdömen låta sig omtolkas till biologiskt-estetiska. Ty musik kan röja viljeslapphet, karaktärssvaghet, lögnaktig tillgjordhet, ja, till och med — som bekant — tjuvaktighet hos sin upphofsman.

För öfrigt kan konstkritik få vara personlig äfven i en annan mening. Den tillhör just de verksamheter, vid hvilka meddelelse af den egna personligheten gärna inställer sig

VISBY RINGMUR. EFTER EN

som biprodukt. Ser man endast till att denna icke gör något afbräck på kritikens ärlighet, saktighet och goda vilja, så kan den bli ett utomordentligt redskap i kritikerns hand. Genom att uttrycka hans personliga känslor och själslif, hans lynnes rikedom på ljusa, mörka, lätta, tunga stämningar får hans kritik själf mer eller mindre rangen af konstnärlig verksamhet med en dyliks hela värfvande och suggestiva makt. Egentligen tillhöra också alla stora, epokgörande musikskriftställare denna kategori — af det skälet, att de ursprungligen voro och äro konstnärer, som tillägnat sig och nydanat eller af naturen behärskat den fackliga kritikens arbetsmetoder. (Tyvärr finns det också många konstnärer, eller åtminstone konstutöfvare, som kritisera offentligt utan att behärska någon form af kritisk teknik.)

Mindre paradoxalt klingar resultatet, när man utreder innebörden af den tämligen självklara satsen att musikkritiken skall vara kunnig. Men det förtjänar kanske ändå att emellanåt betonas, hvori denna kunnighet hufvudsakligen skall bestå. För det första, i den praktiska färdigheten af en möjligast snabb och klar gehörsanalys, för det andra, i en teoretisk kunskap om musikens väsen, arter och medel, och, för det tredje och allra viktigaste, i ett levande historiskt sinne, yttrande sig som förmåga att öfverskåda stora kultursammanhang och igenkänna det typiskt mänskliga, det ständigt levande under alla stelnade masker och förtorkade skal, i de aflägsnaste tiders konst såväl som i nuets. Först med det historiska sinnets uppvaknande stiger ett folk upp på

SEPTEMBERKLARNAD strålar
solskensdagen
kring dina torn och murar,
sköna stad!

Som i en drömsyn skådar jag
betagen
från vallens skuldra deras
stolta rad.

Än glöda dina rosor bland
ruiner,
bland frukt och kärna blommar
det på nytt;
på grafstenshällar solen lekfullt
skiner,
och nuet spirar ur den tid
som flytt.

Då möter mig en pust ur
hafvets lunga.
Hur underlig och gripande
dess sång,
lik orgeltoner, klagande och
tunga!
Så lyssna, själ, och hör: *Det
var en gång...*

JOHAN NORDLING.

September 1912.

ETSNING AF EDVARD CRAMÉR.

kulturmänsklighetens nivå: först inställda i musikhistoriska perspektiv få offentlig musikutöfning och musikkritik något som helst kulturvärde. Men, väl att märka, den musikhistoria, som här betyder något, är icke den döda, akademiska utanläxan, utan den levande uppfattning, som verkligen förbinder de mest skilda tider med hvarandra.

Denna historiska uppfattning spelar samma roll i tidens värld som vägar, järnvägar, vatten- och luftvägar i rummets. Ett samhälle utan kommunikationer är en död geografisk punkt, ett Grönköping; dess andliga motsvarighet är ett lif utan historiska perspektiv och förbindelseleder, isolerat inom det flyktiga, men evigt horisontlösa nuets trånga gränser.

Men levande historiskt sinne har sin rot och upprinnelse i den stora känsla som vi kalla kärleken — till konsten, mänskligheten, lifvet. Endast de som äga något af denna känsla böra vara kritiker — de öfrigas lag är tystnad.

Jag är redan vid slutet af mina betraktelser. Det är ej svårt att i dem höra en kritik af kritiken — men det står ju läsaren fritt att själf kritisera dem. Må han blott betänka att om han kritiserar offentligt, kan han själf i sin tur bli kritiserad. Och så vidare ad infinitum, så länge någon orkar. Ty kritikens sinnebild är eller borde vara densamma som evighetens: en orm, som biter sig själf i stjärten.

WILHELM PETERSON-BERGER.

KOSTYMER

för 5 kronor stycket är väl billigt? Sänd Eder gamla smutsiga, nerfläckade kostym i och för kemisk tvätt och prässning till **Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg** och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet. Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder

Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kople- och Tryckpapper samt Kartong.

Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

Från världens nordligaste garnison.

VII. När männen draga ut i krig.

MER NAPOLEON AN NÅGON-
sin i den trekantiga hatten och
grå uniformen satt major Sand-
ler styf och stram på sin kraf-
tigt välbyggda fux. Nere vid
stallarna stodo batterierna uppställda i
spänd bidan på chefens välkända uppbrots-
signal. Orörliga, nästan lite bistra, blickade
krigarna rätt fram och allt var dödstygt i
väntan att klockan skulle slå.

Endast Terry och löjtnant Junckers Famos
voro oberörda af stundens allvar. För ögon-
blicket hade de glömt alla sina stridiga mel-
lanhafvanden för att göra gemensam sak
mot en civil lapphund som låg och helt fräckt
gnagde på ett soppen utanför manskaps-
köket. Terry var så upprörd att han form-
ligen höll på att krypa ur skinnet under det
att svansen stod styf som en pinne på Famos.

Då slog klockan. Hvisselpipans ärtrillande
toner och lilltrumpetarens skrällande fan-
farer skuro gällare än vanligt genom septem-
berluften, hvilken var så hög och klar som
det sprödaste venetianska glas. Då signa-
len nådde Terry bromsade han så tvärt, midt
i ett välriktadt anfallsprång, att han hasade
ett långt stycke i sanden innan han hann än-
dra kurs. Han visste ju att då den signalen
ljöd, det var hans osvikliga plikt att först
grundligt skälla upp sin husbonde och att se-
dan ta ledningen i täten af 13:de batteriet.
När Famos såg sig så skamligt öfvergifven
af sin tillfälliga bundsförvant, gjorde äfven
han helomvändning och sökte sloksvansad
upp sin tropp, medan den civila hunden, hvil-
ken lagt sitt dyrbara soppen i godt förvar
och själf intagit en förmånlig försvarsstäl-
ning, häpen såg fienden försvinna mellan
hästar och rasslande kanoner. Raggen, som
ilsket stod rätt i vädret, lade sig mer och
mer allteftersom spann efter spann ringlade
ut genom kasergrindarna. När sista pack-
vagnen svann, lade han sig med en belåten
suck ned på trappan och fortsatte sin af-
brutna måltid.

Ode och tom låg kasergrunden.

Endast några malajer stodo nere vid mar-
ketenteriet och skrattade åt Amanda, Lina
och Mari — hvilka stått bakom stallknuten
och nickat ett förstulet farväl åt gossarna —
men nu sprungo i kapp öfver lejden, ifriga
att hinna hem före sina fruar till den försum-
made frukostdisken.

Utanför kasergrindarna stodo damerna i
en liten grupp och sågo spann efter spann
svinna bort på byvägen.

— Det är märkvärdigt hvad den där uni-
formen, som annars är så missklädsam, pas-
sar major Sandler och hvad han i alla fall ser
ung och spänstig ut, sade friherrinnan von
Buhre så högt att han bestämdt hörde det. Ty
han hade en humoristisk glimt i ögonvrån
då han red förbi och gjorde en lång nonnör
för damerna.

— Men farmor lilla, förebrådde Lenah
rodnande, han hörde ju hvad du sade. För-
resten är han inte så gammal, bara några
år äldre än far och far är inte gammal alls
— tycker du.

I det samma red Carl Göran förbi, log och
hälsade så tänderna glimmade, men mörk-
nade plötsligt och såg sig frågande omkring.
Lilly? Hvarför var inte hon där? Det kän-
des som om ett moln dragit öfver den bleka
höstsolen. Det isade kring hjärtat.

Friherrinnan v. Buhre som aldrig lydt nå-
gon annan lag än hjärtats och inte det rin-
gaste lät imponera sig af Carl Görans ka-
sernmin som Lenah kallade det, sprang fram
och frågade om det var något han glömt,
något hon kunde hjälpa honom med.

— Ne, nej tack, kom det kort och kärft i
det han klämde hämlarna i Mimosa och traf-
vade fram till täten af sitt batteri.

Löjtnant Juncker försökte förgäfvets fanga
in Lenahs blick i förbifarten. Hon var så
upptagen med att rätta till något på Spjufvers
seltyg och att ge den ifrige batterimålaren
Tjarnman några goda råd om hur han skulle
behandla hennes älskling. När han sist efter
alla de andra trafvade i väg med sin knöliga
packning och flaxande ulster så brusto de
alla i skratt.

— Jag tror vi ändra om ordspråket, sade
Lenah, och säga i stället — att en artist-
yngling till häst är en stygelse för vår
herre. Se bara hur han sitter som en smör-
klick på en het tallrik. Men — måla häs-
tar, det kan han. Få se hvad han kommer
hem med denna gång. Det blir nog din man
igen i alla länk- och otänkbara ställningar,
vände hon sig till Ellen Trana som nu kom
fram till dem.

Ellen Trana hade stuckit ett par spansk-
glödande vallmoblommor i kappan och
ställt sig nere vid byvägskräken för att i det
längsta möjliga se en skymt af sin man. Då
han red förbi — bister, sträng och preussare
i hvarenda fiber, växlade de i smyg en me-
nande lång blick som framkallade en varm
blodvåg under Birger Tranas solbryna och
kom hans ljusa ögonbryn att rodna som all-
tid, då hans sinnen kommo i uppror. Sedan
hälsade han henne, så som man hälsar en
drottning.

— Hvad du är blek, sade Lenah och stack
sin arm smeksam under Ellens medan de
gingo hemåt. Det är bestämdt de där vallmo-
blommornas fel. Fastän du är så mörk så
passar dig inte rött alls.

— Det är nog sant. Birger säger att hvitt
och blått är mitt bästa. Men det är inte det.
Tänk dig bara att lefva i nära en vecka med
bara ett halft hjärta och en lunga.

— Nej vet du det hvarken kan eller vill jag
länka mig. Mätte jag aldrig bli så där fånigt
kär när jag blir förlofvad och gift. Då kan
man ju aldrig ha något roligt.

— Det där förstår du inte. Men din tid
kommer väl också en gång.

— Nej tack du. Jag kommer aldrig att gå
omkring och fläkta med en half lunga, det
kan jag försäkra dig. Du vet att jag tycker
våldigt bra om dig men — den stiligaste och
ogiftaste fru jag någonsin råkat är Lilly
Det är något så — så, ja, jag kan inte hitta
det. Och på samma gång har man en så-
dan respekt för henne. När hon är med kan
man aldrig prata slang och sådant. Till och
med farmor håller in sprakfålar i hennes
närvaro. Och far, ja han ser ut som om han
sulle i gudstjänst. Ja, jag menar inte i gym-
naslihuset med tarramtamt, generaler
och gud-bevare-kung-och-fosterland, utan i
en kyrka med dämpad musik, rökelse och
underbar dager som strilar i genom mång-
färgade glas. En sådan där stämning så att
man tycker att man tillsammans med rökel-
sen sväfvat upp under de höga hvalfven
förtunnas och smälter bort af idel salighet.
Just så ser far ut när Lilly är med — och jag
undrar inte på det.

— Men käraste, Ellen såg förvånad på Le-
nah, äfven du kan ju bli — bli — senti-

mental, som folk, hvilka gå i det vanliga
hvardagsgrå, så obehagligt säga om de stac-
kare som försöka flaxa ut i ljuset och få lite
sol på vingarna. Förresten förstår jag full-
komligt hur du menar det med Lilly. Hon hör
till dem som man känner att blefve man
olycklig så vore det ingen man hellre ginge
till. Hon skulle aldrig missförstå. Men, såg
du kapten Brutt när han red förbi i dag.
Hans bleka drag var som huggna i marmor
och de där ironivecken kring mun var skar-
pare än någonsin. Ibland tror jag att det
kommer att hända honom, eller henne, eller
båda något ohyttigt. Isynnerhet då jag hör
honom spela i ensamma stunder, det hörs ju
ner till oss som om det vore i samma rum.
Det ligger något så förtvifladt i hans musik
att det formligen värker att höra och jag tror
att Lilly lider af det, fast hon aldrig säger
något.

— Kanske, kanske han har begått något
brott, sade Lenah som just var inne i Conan
Doyles mest spännande historier.

— Nej hjärtandes barn, skrattade Ellen,
han är en af de noblaste människor jag rå-
kat — gentleman alltigenom, men — jag tror
att han är en grubblare, en sökare. Kanske
inte fullt frisk hvarken till kropp eller själ.

De gingo lysta de sista stegen och när de
skildes sade Lenah: — Ellen, du kan gärna
kila upp till Lilly och säga henne att farmor
har bridge i kväll för de makalösa.

Regnet piskade fönsterrutorna i tröstlös
entonighet och forsade bullrande ner ge-
nom stuprännorna. Med ovädret som bak-
grund kändes hemtrefnaden i friherrinnan
von Buhres salong starkare än vanligt. Brassket
blandade sig med den varma
dämpade belysningen och den svaga doften
af rökelse och cigarrett som alltid rådde
därinne.

— Hu, utbrast Ellen Trana då hon kom in
med Lilly Brutt, är det inte ohyttigt att
länka sig dem ute i detta väder. Jag kom-
mer då inte att kunna sofva en blund i natt.
Snälla tant, låt oss få en riktig långbridge
för att döfva tankarna och döda tiden.

— Det är säkert inte så svårt som det låter,
sade Lilly tröstande, de äro nog för länge
sedan instufvade i stugor och lador och njuta
som vi af flammande eld. O, hvad jag väl
förstår den stora roll elden spelar för män-
niskor och djur i Jack Londons vildmarks-
böcker. I ensliga stunder, då solen sviker
oss, då är ju elden vår tröstare och vän.
Och inte heller är det att undra på att män-
niskorna i naiv tillbedjan vände sig till solen
och till elden. Lilly sträckte med en hän-
gifven rörelse ut sina smala genomskinliga
händer mot brasans knastrande flammor.

— Ja, det är nog en lika naturlig instinkt
att dyrka eld och ljus som att äta och dricka,
medgaf Ellen, men i natt skulle de tälta ute,
tillade hon. Tänk bara att slå sig ner nå-
gonstans hvarsomhelst i någonsting alldeles
dyvått. Och kläder, tält, mat, allt som en
enda tjock soppa medan kokeldarna bara
pyr och sticker i ögonen. Och vet ni hvad
jag tänkte på i morse när de drogo ut — länk
om det vore på allvar. Hur skulle det kän-
nas.

— Lilla barn, sade friherrinnan von Buhre
och de otaliga armbanden rasslade medan
hon mekaniskt blandade korten, du skulle
troligen aldrig komma i tillfälle att se dem
dra ut i krig. Ty antingen måste du ju själf
vara med i leken som sjuksköterska eller

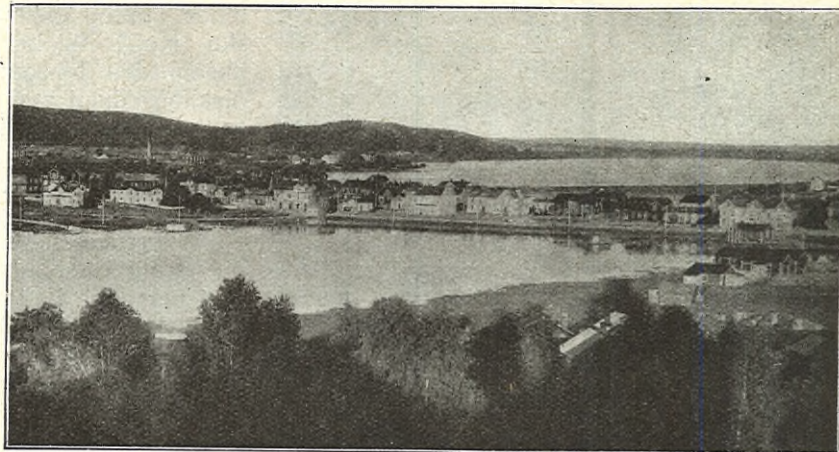
Hudens vård.
CREME SIMON · PARIS
Enda medel som gör kyn vacker och len utan att irritera huden.

Cerebos Salt

kan användas till sista kornet — det håller sig fint och torrt.
Generalagent: Gustaf Clase, Göteborg & Stockholm.

Den roliga lilla kyrkstaden.

Bodträsket.

husmoder för de olika sjukvårdsafdelningarna — eller också skickas du med alla de andra öfverflödiga utan minsta hänsyn härifrån. Här får inte finnas en enda onödig mun. Och i hvad fall som helst blir det inte tid till att känna, det kan du vara viss om. Men dra nu, så att vi verkligen hinna få oss en långbridge, som du sa.

— Spader tvåa — hjärter sju — hjärter knekt — klöfver dam. Lilly har gifven. Lenah har som vanligt högsta kortet. Hvem vill föra protokollet, för det är det ledsamaste jag vet.

— Näst fader Bach och lutfisk, skrattade Lilly och tog pennan och protokollsboken från friherrinnan von Buhre. Men, afbröt hon och ögonen fingo det där djupnande uttrycket, hvar har tant fått den rosen ifrån. Det är ju min älsklingsros. Kajserin Augusta Viktoria.

Hon gick fram till den långstjälkade genomskinligt hvita djupa rosen som stod och glödde i ett smalt slipadt glas på mahognybyrån mellan meissenstakarna och drack begärligt in den söta doften af te och honung. Att den har kunnat komma den långa vägen så nyplockadt frisk?

— Den! Den plockade jag med egen hand i går och gaf den till Carl Göran. Det är den enda blomman som han är så där riktigt betagen i — själarnas sympati, Lilly — men som han inte gärna kunde dra den med sig i packlådan ut i fält, gaf han mig igen den i morse och bad mig vara snäll mot den. Friherrinnan von Buhres ögon glänste sammetssvarta och varma som alltid då hon tänkte på eller talade om sin son.

Lilly stod tankfull och smekte de sidenmjuka bladen och var kanske en aning blekare än nyss. — Men hvar i detta Klondyke har tant plockat den?

— Jo det här blir mig en treflig bridge, multrade Lenah, anande att hela gårdagens historia skulle komma att dras.

Utan att fästa sig det minsta vid Lenah tog farmor med gester så lifliga, att ringarna gnistrade och kedjorna klirrade, åter till ordet medan hon alljämt mekaniskt blandade den röda leken. — Det var ju så strålande väder i går att jag tog mod till mig och vandrade till botten på byn. Gå är en ren pina för mig, har nog för mycket lättjefullt orientaliskt blod i ådrorna, och därför ämnade jag också klara ut så många ärenden som möjligt på en gång. Men jag vet inte hur det är, så snart jag skall göra någon riktigt

nytt kommer det alltid något oväntadt emellan och kullkastar alla mina planer. Så äfven nu. Min mening var att borja längst bort på andra sidan bron och så ta alla ärendena undan för undan på vägen hem. Men när jag först kom till Svenssons militärekipering kunde jag inte motstå skaffa Carl Göran ett par härliga mjuka ridhandskar som låg i fönstret, och när jag sedan kom till den där stora glada bokhandeln, hvad fick jag inte se i ena fönstret bland en massa andra skatter om inte Genezaret och den måste jag ju också ha till Carl Göran. Sedan jag språkat konst och litteratur en stund med den lilla pigga fröken, kom jag ändtligen till bron. Men vet ni, där blef jag tvungen att stanna igen. För Bodträsket låg och skiftade och dallrade nästan Medelhafsblått i septemberluften. Kyrkan och den roliga lilla kyrkstaden låg liksom infattad i löfrädens guld och purpur. Och längst bort, bortom allt, de där vulkaniska — ja, jag tycker att de se vulkaniska ut — lapphöjderna, skiftande i viol och smaragd. Oftast ligger ju den utsikten förkyld och svept i våta lakan. Men i går var den fager, frisk och strålande.

Nå, så kom jag då till sist till botten, Bodens Nordiska Kompani, där jag skulle ha ett ridkjolsstyg att öfverraska Lenah med. Men hvad tro ni att jag fick se i det där stora hvälfda fönstret, midt bland modellkappar och linnetravfar, om inte ett helt träd dignande under unga hvita rosor. När jag kom in, så tro ni kanske att jag frågade efter tygerna. Nej. Fram till fönstret bara, med risk att välta både linnepackor och kappdockor för att få andas, njuta, dricka rosor. Ägaren ringdes upp för att komma och hålla styr på mig men det blef just ingen styr hvarken på honom eller mig då vi genast kommo underfund med att vi voro lika stora rosen- och skönhetsentusiaster båda två. När jag

kom upp i hans hem, ja, jag var där också, så fanns där flere träd, dignande under rosnornas tyngande skatter. Röda, hvita och ljufvligt apelsin-rosiga. Men nu var det ingenting, sade han, mot i mars, april och maj. Då lär rosenkonstnärens hem vara som en enda rosengård och — detta några mil från Polcirkeln. Och vet ni, midt i härligheten hängde en Tirén, en Carl Tirén så rent maklös i färg, stämning och glänsande vatten, att — att till och med jag blef stum. Innan jag gick, fick jag välja en af hans klenoder — och då valde jag Carl Görans hvita älskling.

Och så kom jag hem, slutade hon skrattande, med ett par handskar, en bok, en ros och minnet af ett konstverk och ett underbart landskap. Medan kjolyget alljämt ligger på sin hylla, skinkan hänger hos Paulssons, nötköttet hos Gustafssons, rånen och käxen hvilade i sina glaslådor hos Ullstens och —

— Men farmor lilla, rara — vaknade Lenah upp som sultit försjunken i drömmar på ett gammalt björnskinns framför den kolnande brasan, berättar du än! Får vi aldrig någon bridge?

— O, vet du Lenah, det är så roligt höra tant berätta. Hon kan få allt det där vanliga, som vi gå förbi alla där utan tanke, att bli till någonting sagolikt och underbart. Till och med Paulssons skinkor får någonting romantiskt öfver sig, skrattade Ellen.

— Det var visst jag som hade gifven, och efter en sista smekning lämnade Lilly ovilligt rosen.

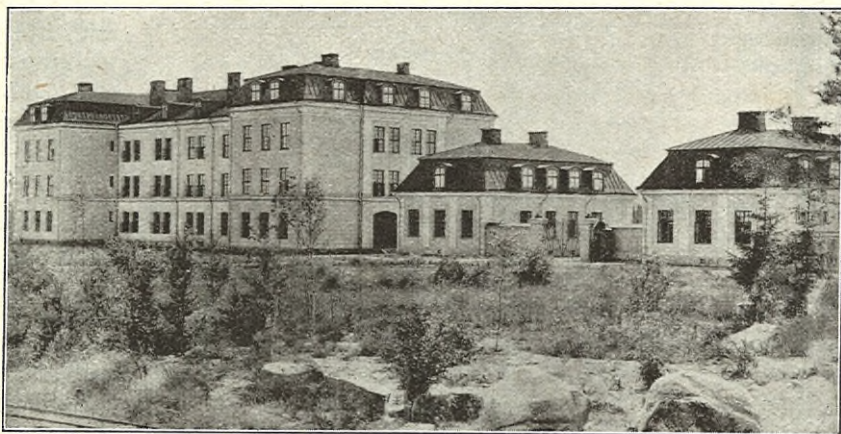
— Nej, vet ni, nu måste vi pigga upp oss med lite te och sylt först, sedan kunna vi ta vår långbridge. Lenah, be Amanda ta in samovaren.

Några timmar senare fann Lilly den kungligt hvita rosen med sina mörkglansiga blad på sitt nattduksbord. Friherrinnan von Buhre hade skickat Amanda dit med den medan de drucko te.

På natten drömde Lilly om en flammande eld midt i en skog. Vid elden satt en mörkhyad krigare och värmde sig medan träden dignade under hvita rosor. Längst bort i dunklet skymtade hon ett stelt marmoransikte där blott ögonen lefde. Blicken i de lefvande ögonen var genomträngande och god.

Det var hennes mans ansikte och blick.

HEDVIG SVEDENBORG.

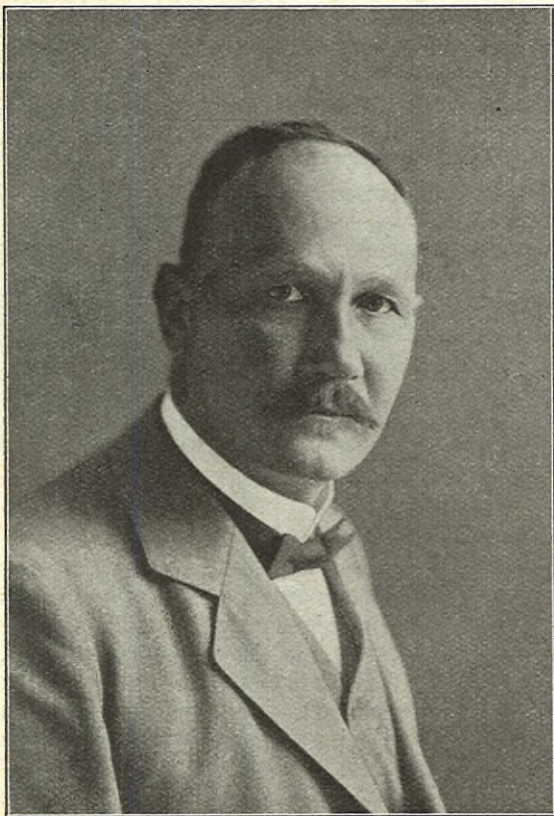
Utanför kaserngrändarna.

GRATIS

äfven till Iduns kvartalsprenumeranter utdelas Med julnumret följer gratisplanschen "UNGDOMSGUDINNAN HYLLAS" af Carl Larsson. Skynda att pren. för 4:e kvartalet!

IDUNS JUBILEUMSNUMMER JULEN 1912

48 sidor omväxlande o. intressanta text- o. illustrationsbidrag inom ett vackert omslag i flera färger.

Bernhard Risberg.

EMTIO ÅR FYLLER DEN 23 september Bernhard Risberg, en af våra mera bemärkta lyriska skaldar, välkänd af Iduns publik sedan många år. Han föddes i Uppsalatrakten, som prästson, studerade i Uppsala klassiska språk och estetik, blef filosofie doktor 1892 efter en afhandling i grekiskt ämne. Samma år disputerade han med en afhandling om "Tyska förebilder hos Atterbom".

Redan under studenttiden anlitas Risberg som kärskald och utgaf under Uppsalatiden en översättning af Goethes Egmont och Aischylos Agamemnon, hvilken senare fick pris af Göteborgs Vetenskaps- och Vitterhets-samhälle. Den unge skalden ägnade sig likväl ej uteslutande åt de vittra selsättningarna utan inträdde på lärarbanan. Sedan år 1894 är han lektor i latin och svenska i Linköping.

Risbergs poetiska sympatier voro vända mot anliken och Goethe och bland moderna svenska skaldar mot Rydberg och Snoilsky. Hans första diktsamling ("Dikter"), som utkom 1893, mottogs väl af kritiken. Fredr. Vetterlund betecknade en af dikterna, "Venus på skäret", ett angrepp i skildringens form mot kulturens offerväsen, som "ett af de bästa poem, som skrivits i Sverige under de senare åren".

Under de närmast följande åren var Risberg upptagen — utom med pedagogiskt arbete — med den då brännande psalmboksfrågan samt med översättningar af antika diktverk (Horatius och Propertius). Helt nyligen (1911) utgaf han likaledes en tolkning af Sofokles' Antigone, som erhöLL Letterstedtska priset. Några år förut (1905-7) utgaf han ett vidlyftigt arbete i svensk metrik ("Den svenska versens teori"), som af en fackman (G. Kallstenius i Nordisk Tidskrift) betecknats "som ett af de allra viktigaste arbeten i modern metrik, som den internationella vetenskapen har att uppvisa".

En resa till södern (1903) och ingripande personliga lifserfarenheter öppnade åter Risbergs poetiska ådra, och 1906 utkom diktsamlingen "Vallmo och blåklint". Redan 1908 följde en ny lyrisk samling "På nyckelharpa och violin", där Risberg nästan uteslu-

lande upptog enkla folkliga och naturmytiska motiv till behandling, men som äfven liksom den föregående samlingen innehöll åtskillig djupt personlig lyrik. Ett dramatiskt försök med antikt ämne "Meleager" utkom år 1909. Till sin 50-årsdag har Risberg nu utgifvit ännu en lyrisk samling "Den osynliga kedjan", som innesluter åtskilligt af det bästa han åstadkommit såväl i poetiska målningar med antika och nordiska ämnen som rent personlig lyrik och hvarur vi här nedan meddela ett par diktprof. År 1908 erhöLL skalden af Svenska akademien kungl. priset (för diktning och metriskt arbete).

Två kosmiska kärleksvisor.

Af BERNHARD RISBERG.

1.

Våra hjärtan äro strängar ...

VÅRA HJARTAN ÄRO STRÄNGAR, som en majkvälls vemod spänt till ett känsligt instrument öfver gullvifprydda ängar.

Smeksamt öfver båda far med sin vårdotts stråke vinden, lutande den lena kinden, och får blott en ton till svar.

2.

Vindens och bäckens lek.

PÅ ÖMSE SIDOR OM EN BÄCK stodo två trän i blom, en apel och en hägg, i skär och fragghvit rikedom.

En vårvind genom luften smög. Då föllo blomblad lent från träden ned i bäckens våg, och, af dess lek förent,

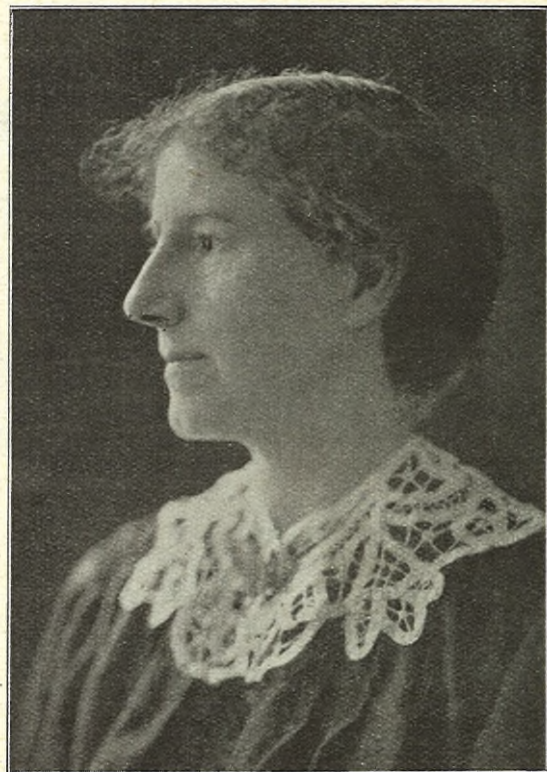
ett bladpar, skärt och fragghvitt, flöt i fast omfamning nu snabbt emot insjöns stilla graf — och det var jag och du.

Ärade kvartalsprenumeranter

torde oförtöfvadt förnya prenumerationen för oktoberkvartalet, hvari gratis ingår det ståtliga och intressanta

Julnumret

med sin konstbilaga "Ungdomsgudinnan hylas" af Carl Larsson.

MRS PERKINS GILMAN.

"Hvad Diantha hittade på."

MRS PERKINS GILMAN, AMERIKANSKA, feminist, framstående talarinna och skriftställarinna, har i sin bok *The Man-Made World*, världen skapad af mannen, gått skarpt åt allehanda samhällsföreteelser, sådana mannen, samhällets skapare, åstadkommit dem, rättsskipning, sport och lekar, uppfostringsmöjligheter, nöjen, modegalenskapen, de 7 slöjornas dans, de 27 klädningarnas, de 77 hattarnas vilda yra som hon kallar den m. m. Men hon vet också att kvinnorna ha ett långt syndaregister, underlåtenhetssynder och öfverträdelsesynder i hushållet, skapad af kvinnan. Hon har nyss kommit med en bok tillägnad alla husmödrar med "en varm önskan att deras stora verk måtte kunna utföras allt mera lätt, angenämt, vetenskapligt, hygieniskt, ekonomiskt". Denna bok, *What Diantha Did*, är indirekt en återblick på sådana slentrian-, låt gå- och låta-snålheten-bedra-visheten-synder, som hon anser, att generationer af husmödrar gjort sig skyldiga till. Hvarför t. ex. läser man ännu år 1912 i en litterär skildring och en mycket god, till och med, om hur fruar- nas samtal, när de komma tillsammans, äro höjden af tråkighet, om barn, kök, jungfrur, byk, mat. Inte äro väl nyssnämnda fyra samtalsämnen tråkigare än hvilket annat diskussionsämne som helst i och för sig, tråkigheten ligger väl i sättet, i det resultatlösa gnället, i det lönlösa ältandet om och om igen utan initiativ till något bättre. Detta visar bara, skulle mrs Gilman säga, att trots det, att alla älska ett treffligt hem, långt ifrån alla äro kallade att sköta hushållet såsom yrke, men hushållet är ett yrke, som fordrar både anlag och yrkesutbildning. Det är det ständigt återkommande motivet i *What Diantha Did*. Kan det vara något att tala om för svenskor, här som det växer upp hushållsskolor som svamp? Ja, boken har åtskilligt, som är roligt och nytt för svenska läsare. Förf. tror inte att anlag för hushåll, för hemmets allsidiga skötande är så allmänt nedlagdt i naturen hos kvinnan; hon tror inte ens att ett hem efter våra moderna begrepp är en så ren naturprodukt. Därför kallar

hon inte alla de kvinnor okvinnliga, som inte känna sällheten i att dag för dag aflägsna fett från porslinstallrikar, damm från golf och mera sådant. Men lika litet skulle hon kalla den man omanlig, som tycker om harslek, men köper den på torget, i stället för att hvarje gång han känner längtan efter nämnda stek omgjorda sina länder och gå till skogs för att själf fälla djuret på urfädrens vis.

Häromdagen talade jag om för en af de manliga spetsarna på det sociala verksamhetsområdet i Stockholm, att jag läste en bok af Mrs Gilman. "Hvad handlar den om?" — "Om hus och hem och mycket om tjänarinnefrågan." — "Ja, den frågan blir aldrig klar, förr än vi införa titeln fröken eller något som sjuksköterskornas "syster". Men först och främst skulle jungfrukammaren ligga utanför våningen med ingång för sig, så att de kände att de hade sitt eget och gingo öfver till oss för att göra arbetet." — "Nej, men det är ju alldeles i stil med Dianthas program," sade jag. — "Ja, jag menar fullt allvarsamt med den frigjorda jungfrukammaren," sade den store "samhällskännaren".

Boken är inte af omedelbart intresse för de rika som hafva nog, dem som kunna elda i öppen spis därför att det är stämningfullt och bry sig litet om bränslebesparande eldstäder. För dem äro hvarken tjänarinneproblem eller andra hushållsproblem olösliga. Boken intresserar de många, alla dem, för hvilka frågan en tjänare, ingen tjänare eller några timmars daglig hjälp afgör, om de öfverhuvud skola kunna ha råd att ha eget hem, eller om det blir trefnad eller otrefnad i hemmet.

Jag bodde för inte så länge sedan så att jag såg en dylik kronisk otrefnad dagligen för mina ögon. Från mitt skrifbordsfönster hade jag utsikt öfver köksfönstret i huset midt emot. Jag är inget monstrum af arbetskoncentration, och fönstret i fråga hade bara en kort tvärgardin. Först var där en blårutig, blomstrande ensamjungfru. Hon såg rask och präktig ut. Ibland roade hon sig med att titta på mig, ibland uppfriskade hon sig med en 25-öres-bok, hvilken hon stundom helt plötsligt slängde ned i något gömställe, som låg utanför min synkrets. Det var när "frun" kom. Jag såg på flickan, att det alltid kändes otrefligt, när frun kom ut i köket. Jag tyckte inte heller om frun. Hon var stadig, förde sitt fett med majestät och skred alltid rakt framåt, som om hon gick på trissor och någon sköl på ryggen.

Hon tittade argt på mig från första dagen, dels därför att deras gardiner voro för korta, kan jag tro, dels därför att hon var en "duktig" människa och tillhörde den generation som inte tål böcker och skrifsaker såsom fruntimmerssyssla midt på blanka vardagsförmiddagen.

Jag såg att hon fann sin lust i, hur det rök och dammade omkring henne då hon slog rottingen i tjocka manskläder och tunga yllederier ute på piskbalkongen. Hon tittade fryntligt på disken, när den var riktigt stor, och hon kunde stå orörlig framför kastrullen på spiseln med de korta armarna hängande utanför sin egen egentliga periferi, som om hon njöt af själfva plågan att stå där och vänta, att vattnet ändligen skulle koka upp.

Den blårutiga försvann snart, hon mådde säkert illa i den tyngande atmosfären af fruns duktighet. Så kom den ena tjänsteflickan efter den andra, alltid på kort tid, än blonda, mjuka, undfallande, än blodfattiga, svimfärdiga, än en äldre van människa, o. s. v., ibland var där ingen alls. Plötsligt

uppenbarade sig två döttrar. Voro de hemkallade från respektiva anställningar i andra städer för att återta sin rätta plats i hemmet? En, lång, korrekt, kantig, var ytterst besvärad och visade ett hopknipet, fåligt ansikte. Hushållsarbetet var för henne liktydigt med något som ofelbart skulle solka ner hennes hvita blus. Hon hade något i sina rörelser, som gjorde att jag gissade att hon var utmärkt pålitlig och precis med något ritarbete eller kanske sifferarbete, något minutiöst arbete som var hennes egentliga göra. Den andra dottern hade ett husligt utseende, men hon gjorde sina sysslor med suckan, det såg jag, om det nu var mammas imponerande närvaro eller något inom henne. En pojke på cirka 10 år visade sig också, diskade och sköljde med den mest harmoniska min och med oblandat intresse för sina händers arbete — det var fotografiplåtar och skålar, och det skötte han med så mycket praktiskhet och detaljsinne, som de älskade föremålen behöfde. Hvem var nu medfödt praktisk och huslig af alla dessa? Jag gissar på den blårutiga och pojken. Frun hade husligheten som last, som nevros, i alla händelser som ett syndastraff för omgifningen. Jag har sett vackra helgdagar gå förlorade i den familjen på grund af stora diskningsföretag eller för lagande af långsamma favoriteterrätter, af brist på hjälp, när det behöfdes.

Hade de bott i samma stad som Diantha hade de varit räddade.

Hvad gjorde då Diantha? Hon var en flicka, som hade bildning och godt hufvud, företagsamhet och en helt världslig lust att förljåna pengar och stor erfarenhet i hushållsgöromål. I en stad i västern är svårigheten att få tjänstefolk permanent, och där var lämpligaste platsen för Dianthas stora planer, som gingo ut på ingenting mindre än omorganisation af tjänarinnekåren. Hon tog själf plats som tjänarinna och kallades på begäran Miss Bell, studerade sitt yrke praktiskt och teoretiskt. Så småningom kommer Diantha så långt, att hon får börja både med föredrag och praktiska kurser och mera som hör till att utbilda den första uppsättningen af den nya tjänarinnan. I sina föredrag låter hon både tjänare och husmödrar höra om värdet, vikten och ansvaret af tjänarinnans kall: att sköta friska människor i ett hem är väl lika stort och välsignelsebringande arbete som sjuksköterskans i ett sjukhus. Men för att känna sitt arbete som en värdighet skall man också känna med sig, att man kan det. Så mycket af det arbete som förr gjordes i hemmet göres nu bättre af yrkesmänniskor, som specialiserat allt flera hemsysslor ut i för hemmet: konditor, vacuum cleaner, mannen som kommer och torkar fönstren m. m., m. m. Det arbete, som ännu göres i hemmet, måste utföras med större yrkesskicklighet. Inga sammanslagningssystem, inga solidarhus, säger Diantha bestämdt ifrån. För att de många skola ha råd att ha sitt eget hem, sin egen trädgårdstappa, "sitt eget", hur de nu vilja ordna det, måste det finnas yrkesdugliga tjänarinnor eller rättare hemarbeterskor, ett helt stånd af kvinnliga hemexpressbud, som man kan få i tjänst på år, på dag, på half dag, på månad eller på timme. Diantha har en yrkesskola och en sådan tjänarinnebyrå, vi få i detalj följa med uppkomsten af företaget, vi få se räkenskaperna och alla svårigheter liksom framgången. Flickorna ha bostad och mat, ett sällskapsrum alldeles som butikflickorna i många af de stora varuhusen i London, i Dianthas New Union Home, som hon kallar sitt företag. På morgonen gå de till sina familjer, några för

hela dagen, några på timme allt efter öfverenskommelse. De ha ett slags uniform, så mycket som deras arbete betingar, bomullsklädnad och förkläde och hvit mössa, utan rigorösa bestämmelser af färger i dräkten. De ha just till yrke att strax känna sig hemmastadda och finna sig till rätta i ett främmande kök.

Hur vore det för alla som få nöja sig med en, som "går till och från", om hon nu går en gång eller två gånger på dagen, att få söka ut sig en sådan hos Diantha, där man vet, att man kan få besked, hvad de kunna och där hygien och renlighet är a och o i yrkesutbildningen? Den som har erfarenhet af hvad det vill säga att genom annons eller kommissionsbyrå skaffa sig städerska eller annan daglig hjälp, har säkert minne af eftermiddagar med många ringningar på dörren och många sökande af de mest skiftande kategorier, från den undernärdade utsläpade kvinnan i en gammal skinnmössa och en stor grå ullschal, som bor på Söder och har många barn, men "tänkte ändå" att hon skulle hinna. Ja, deras specialiteter äro de mest skiftande: en har skurat en guldsmedsbod i 30 år, en har torkat glas i ett stort hotell, en har så hårda konstiga ögon och så underligt sätt, att man tror, att om hon har någon yrkesutbildning alls så är hon yrkestjuf eller ändå värre, en nystärkt och treflig passar upp vid bjudningar och hotar genast att afvika när helst en sådan upppassning bjuds, en skall gifva sig snart och vill ha litet att göra medan hon syr till sig och bereder sig i allmänhet till sin nya värdighet. En har tjänat i "fina hus", och fast hon har många förbehåll att göra på grund af gikt, kanske hon vore bäst? Där komma mycket snygga och trefliga människor, visst kan det det, men alla ha de liksom något att ursäkta sig med eller förklara, hvarför de ta ständning; det är med ett ord inte yrke för dem i den mening det borde vara för att det skall bli ömsesidig belåtenhet. Hvad kommer det oss vid! tänka de med goda inkomster och goda jungfrur loffade.

Men förr eller senare kommer det förstas litet hvar vid, sådana tidstecken som att om man frågar trettio flickor i högsta klassen i en folkskola, hvad de tänka bli — det kan hända, att man inte finner en som tänker på något sådant som att ta plats i ett hem — eller sådana uppgifter som man sett i dessa dagar från Stockholms expeditförening, att till platser i affär, betalande med tjugu kr. i månaden ett för allt, kommo 70 sökande.

Diantha företog också andra saker till hemarbetets lättande och sådant som samtidigt blef ett lönande affärsföretag. Hon väckte ett skri af förtviflan hos många med sina nymodigheter: "Baket har man tagit från oss, byken har man tagit från oss, dammet till och med har man tagit från oss, skall man också ta detta från oss?" Men ändå fler voro djupt tacksamma att lefva i en praktisk tid, då litet hvar "kunde få vara människa" tack vare Dianthas insikt att hemarbete kunde göras till "den bästa affär i världen". Det är ett karaktäristiskt drag i boken, att författarinnan så ofta vill ge den mer eller mindre djupt slumrande företagssamheten, affärsföretagsamheten, hos nutidens kvinnor en väckande puff. Boken är inte bara intressant på grund af sin tendens, Mrs Gilmans böcker äro alltid fängslande genom den humoristiska, pregnant stilen antingen hon skrifver essayer, eller, som här, nyttjar novellformen för att popularisera sina idéer.

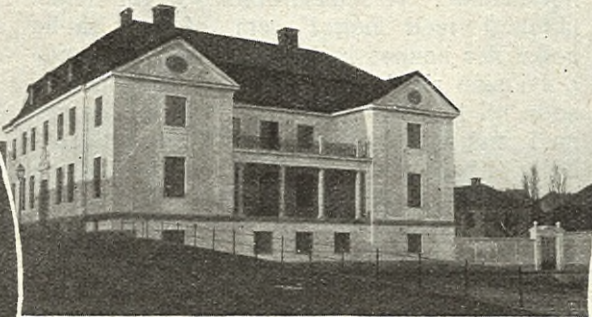
IDA BUERGEL GOODWIN.

Öff landshöfdingeresidens

GREVE AXEL H: SON WACHTMEISTER

RESIDENSETS YTTRE

GREFVINDAN LOUISE WACHTMEISTER

och hans hem är knutpunkten för stadens och länets sällskapslif. Det landshöfdingeresidens, som vi här återgifva, ligger i Karlskrona och är nybyggt för sitt ändamål, hvarför vi tro att det kan intressera vår läsekrets att se några bilder från det vackra hemmet, där Blekinge läns styresman och hans maka, greffen och grefvinnan Wachtmeister, numera bygga och bo.

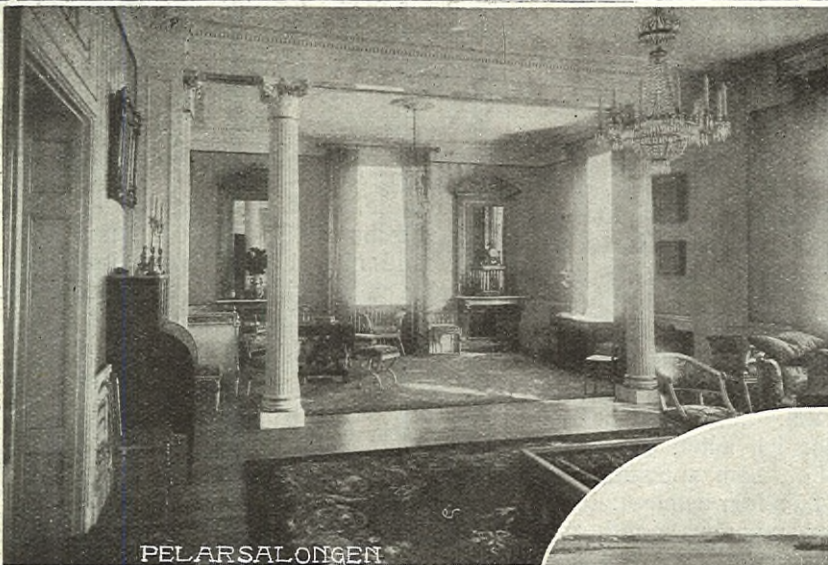
Husets hufvudentré är förlagd åt Vallgatan, och sedan man passerat vestibulen och den vackra hallen kommer man in i den s. k. pelarsalongen, i empire, med läckra möbler och konstverk. Till pelarsalongen gränsar gröna salongen, möblerad à la Louis XV och Louis XVI, och utanför densamma befinner sig en loggia med granitpelare, hvarifrån man har en den vackraste utsikt öfver hafvet utanför Karlskrona.

En trappa upp ligger också en hall med mycket tilltalande inredning — särskildt

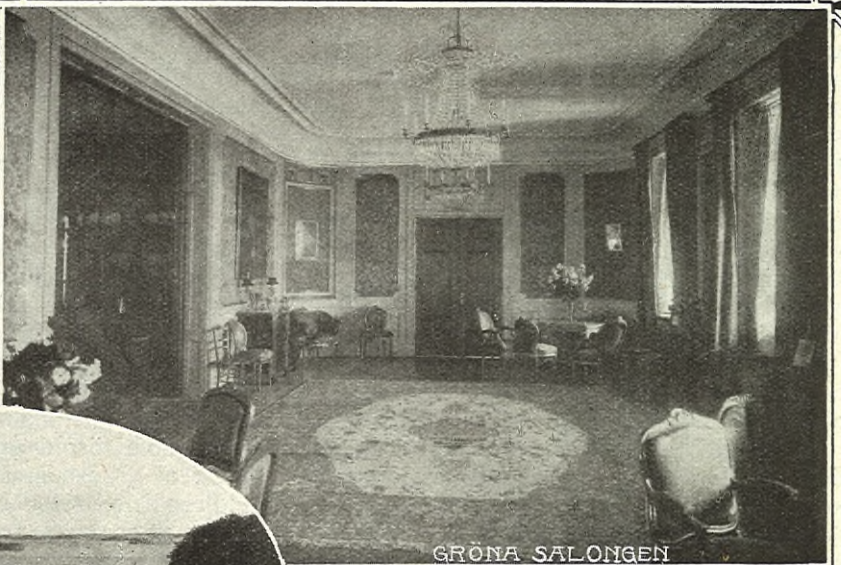
är där att märka en ljuskrona i drifvet järn, återgivande Blekinge vapen. Från hallen träder man in i stora salen, möblerad i ek och smyckad med vackra gamla målningar, däribland flera släktporträtt. — Ja, textutrymmet tillåter tyvärr ej någon vidare beskrifning, utan bilderna få säga det öfriga och de bekräfta att Karlskrona nya landshöfdingeresidens är ett förtjusande hem.

SMÅKONUNGAR FINNAS EJ I våra dagar, åtminstone ej officiellt, äfven om hvarje liten by i landet har sin "pelare", som alla andra med mer eller mindre afund se upp till. Men vi ha våra landshöfdingar, hvilkas länsregentskap kan vara våra bygder till mycket gagn i både kritiska och lugna tider.

En landshöfding ger också en viss glans åt det samhälle, där han har sitt residens,

PELARSALONGEN

GRÖNA SALONGEN

UTSIKT FRÅN LOGGIAN

ÖFRE HALLEN

STORA SALEN

Ett värmländskt hvilohem

GRANINGE HVILOHEM.

FRU LAURA HÅKANSSON.

INTERIÖR FRÅN HEMMET

M MAN OCKSÅ EJ VILL SE SAKEN SÅ PESSIMISTISKT som den värderade författarinnan i Idun, hvilken där för någon tid sedan förespådde hemmets död, så kan man dock ge henne rätt däri att särskildt stads- och framför allt storstadshemmen allmera börjat förlora sin gamla traditionella betydelse som hviloplåser för kropp och själ. Det moderna, nervöst jäktande lifvet, som brusar i storstäderna, är så mäktigt, allt så behärskande och allt så genomträngande, att ej ens ett hems trygga murar längre kunna fullständigt utestänga dess oro. Den, som behöfver djup och ostörd hvila under någon längre tid, den måste söka sig in på den fridfulla landsbygden till någon af de rekreatiansanstalter, hvilka, framdrifna af behofvet, uppvuxit och alltjämt uppväxa där.

Då gäller det endast att välja rätt att finna ett ställe, där den stackars sjuklige och trötta kan erhålla frid och ro samt sakkunnig tillsyn och vård tillika med ett verkligt godt hems alla behag.

Då man besinnar, att det i främsta rummet är kvinnan, som bidragit att skapa de enskilda goda hemmen i gammal mening,

kommer man också lätt på den tanken, att just kvinnan skall vara den lämpligaste att skapa dessa nya allmänna hvilohem, som nu blifvit ett behof för de sjuka och trötta. Hon är bäst dandad att reda, ordna och leda dem, ty hos henne finns det omtänksamma sinnet, den ömma handen.

Den som skrifer dessa rader kan intyga, att erfarenheten i det verkliga lifvet ej jäfvar denna sats, utan bestyrker den på det kraftigaste. Han pekar därvid på ett sådant hvilohem, som han själf besökt och beundrat. Det heter Graninge, det ligger i det stilla Värmland, det är en verklig mönsteranstalt i sitt slag och det är skapat uteslutande genom en kvinnas energi och omtanke. Kanske kan den sistnämnda omständigheten vara ägnad att väcka Iduns läsarinns intresse så att de vilja höra litet mera om detsamma — jag står då genast gärna till tjänst.

Graninge ligger i en af det vackra Värmlands vackraste trakter — i det idylliska Molkom, där äfven Värmlands äldsta folkhögskola, som en gång haft äran räkna ingen mindre än skalden Erik Axel Karlfeldt bland sina lärare, är belägen. Naturen är värmländsk bergslagsnatur, klara och speglade små sjöar, leende tegar och ängar, dunkla barrskogar och ljusa löfdungar,

UTSIKT ÖFVER MOLKOMSJÖN.

mjuka, blånande åsar vid horisonten. Läget är högt och fritt, luften underbart ren och stärkande.

Från Molkoms station på Stora Bergslagsbanan — 7 à 8 timmars resa från Stockholm, 6 à 7 timmars från Göteborg — har man ungefär en kilometers färd till Graninge, åter en vacker väg med många leende och pittoreska utsikter och med den glittrande Molkomsjön i fonden. Små holmar bada sig i de svala böljorna och i fjärran kransas stränderna af skogklädda berg i vågiga konturer.

När man kommit ända fram till sjön träffar man genast Graninge hvilohem. Det ligger i en härlig vildpark af barr- och löfträd i själfva strandluftningen, så att höjderna norr därom skydda för alla skarpa vindar under det att utsikten framåt öfver sjön och bygderna är vidsträckt och fri.

Solbelyst och inbjudande ligger den vackra gården med sitt höga, brunna tak, sina hvita fönsterkarmar, sina verandor och balkonger, däruppe bland de grönlummiga träden. De stora fönstren med sina lätta gardiner och sina blommor och bladväxter tyckas hälsa ett hjärtligt välkommen. Redan det yttre gör ett starkt intryck af hem, detta blir än starkare sedan man trätt in och fått taga en öfverblick öfver de olika rummen och lokalerna.

Huset har en murad bottenvåning af sten, som inrymmer källare, tvättsluga, ett par badrum, apparat för centralvärmeledningen, elektriskt pumpverk för vattenuppföringen m. m. Vatten erhålles från tvenne brunnar. Den ena, som är nedsprängd mer än 20 fot i berget, lämnar ett härligt, kristallklart dricksvatten, den andra levererar vatten till tvätt och bad. Elektrisk kraft och elektriskt ljus erhålles från en i närheten liggande kraftstation.

Öfver bottenvåningen reser sig hvilohemmet med tre af trävirke byggda våningar. I den första finner man en stor hall, en rymlig salong med tillstötande matsal, ett läs- och skrifrum, badrum, toaletter m. m. I andra våningen är också en treflig hall centralpunkten; där sprakar trots centralvärmeledningen vid vintertid och kulna vår- och höstdagar en brasa på den stora, öppna spisens håll. Rundt omkring ligga gästrum, stora och vackra, alla med sin individuella prägel i dekorerings och möblering och alla med egna tamburer, egna rymliga garderobber och — framför allt — utomordentligt behagliga och hygieniska bäddar, som böra skänka en ljuflig ro. Ett flertal af dessa rum ha också egna balkonger och de äro alla rika på ljus och sol.

I öfversta våningen äro ännu några gästrum inrymda, men till största delen upptages den af en sal med apparater för gymnastik och massage — sådan behandling af yppersta slag liksom olika slags badbehandling erhålles nämligen vid hvilohemmet under öfverinseende af värdinnan själf.

Hvar man går i de olika våningarna gör man idel trefliga upptäckter: en ny vacker utsikt från något fönster eller någon balkong, inne i rummen en rikedom af blommor och bladväxter, som synas trifvas förträffligt här, någon originell möbel, ett konstverk eller någon rar gammal sak. Allt är ordnad med utsökt smak och den vanliga stela och led samma hotell- och pensionsprägel är omsorgsfullt och lyckligt undviken ända in i minsta detalj. Man har tillgång till all den bekvämlighet och komfort, som nutidens bortskämda barn ha vant sig vid, man får sitta vid ett utmärkt välförsed bord — för att nu också något vidröra den ej minst för den utslitne och nervöse såviktiga matfrågan! —

och man erhåller en mönstergill uppsättning af den väluppfostrade personalen, men man njuter också samtidigt hela behaget af ett ärligt gammaldagshem, och det är väl det bästa som kan sägas.

Så till sist också ett ord om den fé, som i den stilla skogsbygden trollat fram denna idealiska tillflyktsort för trötta och jäktande medmänniskor. Hon heter fru Laura Håkansson och tillhör den gamla aktade värmlandssläkten Palm. I mera än trettio år har hon i Karlstad ägt och förestått ett gymnastiskt institut, som varit vida berömdt och dit äfven hufvudstadsläkare plägat sända sina patienter, säkra om att dessa skulle ha lika godt af hennes förträffliga massagebehandling som af hennes viljestarka, hurtiga och vänliga väsen. Nu har hon förlagt sin verksamhet till en frisk och vacker värmlandsk landbygd för att i sin kurbehandling äfven kunna uppplaga så betydelsefulla faktorer som sol och luft och vatten — vid sommartid får man de härligaste friluftsbad i den klara Molkomsjön —, vidare tystnad, ro och hvila och sluttigen hemfrid och hembehag. Allt har hon planlagt, allt har hon utfört och allt leder hon nu på ett sätt, som lika välfaligt vittnar om hennes hjärtelag som om hennes energi, kloka omtänksamhet och organisationsförmåga. Stållig som en drottning till gestalten, med både blida och bestämda ögon under den rika gråa hårkronan, god och förtänksam som en moder går hon omkring på sitt eget Graninge och söker i ord och gärning göra det så glad, godt, hvilsamt och behagligt för sina gäster, som någonsin står till. Fast Graninge är lämligen nyinredt äro också de redan ganska många, som med återvunna krafter och ny lifslust bevara det vackra hvilohemmet och dess älskvärda värdinna i tacksam hägkomst.

OSCAR STJERNE.

Göran Armskölds memoarer.

Af OSCAR WÅGMAN.

(Forts.)

AG FICK INTET SVAR: LUCKAN slogs hasteligen igen, och jag hörde flickornas tassande steg, när de skyndade bort — någon hade väl kommit, af hvilken de ej ville blifva sedda. Åter satt jag i mörkret och stunderna blefvo långa. Jag sinnade på flykt, men dörren var af det hårda eke, gluggen trång, murarne murade af tjocka gråstenar, och min knif hade tagits ifrån mig. Hvad halv mig, att jag ref mina fingrar blodiga?

Hur många timmar som skredo, visste jag intet. Så öppnades luckan.

"Var tyst som muren! Vi skola hjälpa dig, men var tyst som muren. Får någon nys om hvad vi göra, blifva vi olyckliga." Rösten, som detta talade, kände jag väl igen; den var jungfruns.

En nyckel rasslade i låset, dörren gick upp, i blinken stod jag på vedbacken i blåmörkret bredvid jungfrun och flickan, som kallats Gunnil.

"Fly för lifvet!" sade jungfrun analöst. "Här har du dina skidor, röret står i fru mors klädkammare och dit kom jag intet. Tag intet vägen öfver sjön, där spana de dig, utan far öfver skogen ned på Brobykärren; de ligga fasta som berg. Och Gud vare nu med dig!"

I blinken stod jag på skidorna. Men hur brådt det var, kunde jag intet hålla mig från att titta på jungfrun. Äppelröda kinder och

lingult hår! Jag sade: "I har unnat mig godt; gifver Gud tiden och lyckan, för jag eder vedergälla."

Så for jag af. Väl på skidorna, kände jag mig lätt och fri som en fågel; ett slag tyckte jag mig höra rop nere på sjön; kanske de där voro efter mig, men ingen sökte mig i skogen. Sena kvällen lände jag hem till Ekäng, men mitt äfventyr skämdes jag att omförmåla.

Långt efteråt fick jag veta, huru fru Anna tagit det, att jag lupit henne ur händerna. Hon hade varit grymmeligen förtörnad, och hennes sväger Gösta Stjernbjelke ej mindre. Skägg-Måns misstänktes att hafva släppt mig ut och höll på att i sin tur få jula i källaren, men slapp undan, enär källardörren befanns låst, och nyckeln hängde i fru Annas sofkammare, dit han intet kunde komma. Till sist redde Gunnil härfvan ut: Jag hade trollat mig fri, påstod hon; folket på Asby udde voro trollkunniga, det var en känd sak, och Nils i Dämshult var ju utropad i hela orten som en mästare i häx. Detta tog fru Anna och allt gårdsfolket för godt, brände fjäder och kodynga i källaren — allt som utlukt är ett bra värn mot trollkonster —, spikade hästsko öfver dörren, hvarjämte frun gaf prästen i Sund tre alnar vadmal för att han skulle läsa böner för henne och gården, att intet vidare ondt dem vederfores.

2.

Intet var denna tiden min tanke, att kriget skulle blifva min metier eller mitt handverk, utan såg jag för mig ett bondefverne på Ekäng, hvilken gård skulle blifva min, när fader tog ett saligt afsked af denna snöda värld; dock var mitt behag hellre ställdt till skjuteri i skogen och fiske i sjön än att gå bakom ärjekroken i åkerfåran. Hurusom mitt öde vändes till militien och jag kom till soldatesken, vill jag nu förtälja.

Herr Bengt Liljebjelke var en ansenlig och reputerlig herre, fordom häradshöfding nere i Västergyllen, men nu sittandes i rätten i Jönköping. Jul höll han dock för det mesta på sin gård Sänna en half mil från Ekäng, och då var där ett lusteligt lif med många gästbud och gillen, hvori hela häradets förnämligare folk af adel voro med. Intet räknades jag till det laget, det är lätt att förstå, men någon gång bjöds jag, efter min far var en storbonde och jag själf, skam till sägandes, hvarken var en varulf till mitt utseende eller en väper till skicket och i min klädebonad höll mig just lik en junker, när så skulle vara. Därtill höll herr Bengt mig i en jägares ställe, så att jag hade lof skjuta på hans mark, hvar mig lyste, mot att jag levererade honom några goda stekar eller bogar, hvilket jag också troligen gjorde och kom alltså emellanåt i huset.

Granneligen som vore det i dag hugsar jag gillet på Sänna fjärde dag jul 1606, ty det var då, som mitt sinne först blef vändt till din mormor, min Gresilia. Hon hade kommit att öfver julen gästa sin skötevän jungfru Kirstin Liljebjelke, häradshöfdingens dotter, men intet visste jag hvem hon var, ty ingen sade mig det, och intet dristade jag bjuda henne eller de andra jungfrurna till dans, förrän fru Märta, värdinnan på Sänna, kom till mig och sade: "Hvi stån I här fåfång på torget, Göran Andersson? Likar eder ingen af jungfrurna, eller hafven I fått spatten i benen?" Jag svarade: "Intet förs jag komma de välborna jungfrurna så nära." Hon log: "I skulden blifva knekt, så ginge visst denna spakheten snarligen af eder," hvarpå hon förde mig in i dansringen, och vardt jag ställd hand i hand just med din mormor, min Gresilia, men, som sagdt, kände jag henne intet igen,

ty jag hade ju sett henne knappt en half minut i blåmörket, och i källarluckan hade hon visat bara halfva ansiktet, ty Gunnil hade också stått där och tittat på mig; dessutom hade ju två år förgått, och hade jag därunder haft föga anledning att tänka på jungfrun.

Medan vi hvilade ett slag i dansen sporde hon, "Rider ungersvennen städe utan rör?" Jag förstod ej hvad hon menade, hvarför hon tillade: "Jag såg er i middags rida in genom gårdsgrinden, och då dinglade intet rör på er rygg. I är förhända rädd att handtera gevär?" Nej det var jag intet, det kunde jag säga för sant; skjuteriet var min lust. "Hvar hafven I då gjort af edert rör? Star det förhända inlåst i en klädbod?" Jag svarade, undrandes öfver hennes besynnerliga spörsmål, att mitt rör satt upphängt öfver dörren hemma i storstugan. Då skrattade hon och sade: "Hafven I ännu ert nöje att plocka omkring rofvorna i en rofkällare?" Med ens förstod jag hvem hon var, och skämdes ingalunda litet, men hon var så mildögd och välviljog, att blygsen snart flög sin kos, och blefvo vi rätt som goda vänner, de där höllo samman hela aftonen, så mycket vi vågade för spejande ögons och klaffande tungors skull.

Intet vill jag neka, att jag efter den dagen esomoffast strök omkring i Sannas närhet med röret på axeln, som hade jag gått ut att skjuta, men mitt villebråd hoppade förvisso intet i skogen på fyra ben. Skymtade jag jungfrun Greta Stjernbjelkes blåa kjortel och röda kinder på långt håll, så var mig, som om jag gjort ett mästerskott på björn — och detta var hvad jag hittills åtrått som mest —, följde, såsom någon gång hände, de ädla jungfrurna Greta och Kirstin mig en bit inåt skogsvägen, så hoppade hjärtat i mig i ett upp från maggropen till halsen och ned igen. En ung tös som du, Gresilia, kan detta ej förstå, men lär väl i sinom tid begripa det, när fästmannen väl kommit.

En eftermiddag på nyåret tog jag mig drisfiheten att rida till Sanna med en knippa orrar. Fru Märta vardt högeligen fägnad åt gåfvan och sade: "Stannen här, och bistå herr Esbjörn att draga kringåket, som de unga byggt nere på sjön." Den musican lät intet illa i mina öron, och i skymningen gingo vi till kringåket — vi voro allenast fyra, jungfrurna Kirstin och Greta, herr Esbjörn Bock och jag. Vi roade oss braf en stund, tills Kirstin klagade, att kringåket kom allt att gå rundt för henne, då herr Esbjörn propulerade, det vi skulle spänna issko på fot och förlusta oss på sjön utåt Hermannebohället. Det föreslog han med list, ty han for af med Kirstin som en vind samt lät mig och Greta komma efter bäst vi kunde; och intet var heller vår brådska stor, så att när vi hunno under Hermannebostranden voro vi helt allena. Då mäktade jag intet längre hålla mig utan sade: "Välborna jungfru, I hafven nog märkt hvad hjärtans kärlighet jag till eder fått, kunnen I löna mig igen en smula?" Svarade hon: Talen intet så, Göran Andersson; hvad jag om eder tänker och menar, nyttar intet till, ty vi kunna dock aldrig få komma samman." Hon sade så, och det var föga ägnadt att göra mig glader, men som hon stod där i mänskenet och jag såg henne in i ansiktet, så märkte jag tårarne tillra utför hennes kinder. Då visste jag intet, hvad jag tog mig till i mitt sinnes upprördhet, utan slöt jungfrun i famnen och kysste henne midt på munnen sägandes: "Nu är välborna jungfru Greta min, och hela Sverige skall intet mäktat taga henne ifrån mig, ty en rätt kärlek är stark såsom döden." Hon lät det ske, och snart talade vi samman

kärliga ord samt lofvade hvarannan trofasthet in i bleka döden, såsom älskande pläga, och förgåto vi alla sorger och all fruktan, endast sinnande därpå, att vi nu hörde samman som sätaste, fulltrogna vänner. Därunder glömde vi så tidens skridande, att vi nog dröjt oss kvar därute vid sjöstranden långt öfver kvällsmåldags, hade intet herr Esbjörn ropat till oss, hvarvid min Greta var nog listig att låtsa det vi länge sökt efter dem sjöstranden utefter, hvarvid det andra paret syntes rätt tvehågsna och skamsna, hvaraf var att förmoda, att de tillbragt sin ensamhet på samma sätt som vi, och lärde vi alltså, att den lille guden, som poeterna kalla Amor, är en god bågskytte äfven i mänsken och halfdunkel.

Tre dagar senare undfick jag af en fiskargosse en liten epistel, blott innehållande orden: "Möt i morgon bittida vid stättan till Dämhuulls oxhade." Underskrift saknades och papperet bar nogsam vitne, att gossens fingrar ej blifvit tvagna på mången god dag, men likafullt gömde jag epistulan inom tröjan närmast skinnet där hjärtat bankar, efter jag trodde det vara min Gretas sändningebud — senare fick jag dock veta, att det var skrivet af jungfru Kirstin — och om natten sof jag ingen blund, ty jag trädde efter morgondagen, den jag tyckte aldrig ville bräcka. Förr än hanegället hördes, som i alla fall vid den årsens tid ej sker i ottan, befann jag vid stättan, men fann jag mig ansegligt bedragen och snopen då jag såg jungfru Liljebjelke nalkas i min Gretas sällskap. Orsaken vardt dock mig strax kunnig. En huld natur, som utrustat fruentimret med så många älskligheter, har dock nekat det gåfvan att kunna bevara en hemlighet, allra minst den som rörer älskogs fröjder eller sorger. Så hade Kirstin förtalt om Esbjörn Bocks frieri kvällen förut ute på isen, och så måste Greta fram med vår courtoisie; litet hade de skraffat och litet hade de gråtit med hvarann, hela natten liggandes i samma säng och lamenterande för hvarandra enhvar om sin hjärtevän. (Forts.)

Från scenen och estraden.

TEATER — DET ÄR HVAD HENRY Kistemækers pjäs "Eldprofvet" är i alldeles påfallande grad; men gärna må författaren ursäktas för sitt skattande åt den sceniska effekten eftersom han också är psykolog och ett stycke af en diktare. Som man vet kan knappast en modern fransk pjäs skrivas utan att behandla ämnet: mannen, hustrun, älskaren. Hur detta tema varieras på de mest oväntade sätt, hur det ständigt framstår med nya skiftningar, ses från nya synpunkter — det är den franske teaterförfattarens triumf. Här är kärleksmotivet kombineradt med patriotiskt patos och militär rättskänsla, två faktorer, som ge handlingen en retorisk glans på samma gång de låtit författarens vakna blick se djupt in i sina människor och avslöja deras själsstämningar.

Stycket når sin högsta verkan i andra akten, då maken efter att ha mördat den man, som velat tvinga honom till nesligt förräderi mot sitt land, återvinner sin hustrus kärlek. Hon har vändt sig ifrån honom i grämsle och bitterhet öfver hans despotiska natur, men mordhandlingens och dess motiv samt de marter brottet framkallar i hans själ låta hennes döda kärlek vakna till ett nytt starkare lif. Nu skönjer hon hans mannanaturs storhet och lider med honom, beredd att stå vid hans sida för att stöja och älska honom. Hela denna scen är ett mästerverk af dramatisk energi, af dikterisk intelligens och inträngande själsanalys. Nästan hvarje replik innebär en öfverraskning. Herr Hedqvist och fru Bosse, som utföra dessa båda roller, tyckas också ha betagits af dialogens hvitglödande lidelse. Deras spel är af en konstnärlig höghet, som fullständigt förtrollar åskådaren. Ensemblen är värdad med hrr G. Hillberg, Palme och Aug. Lindberg i de mera betydande rollerna.

Dramatiska teaterns pliktrogne och afhållne re-

gissor sedan 40 år, hr E. Michal, hade af sin direktion fått sig tillerkänd en recitföreställning, hvilken ägde rum i söndags middag med ett program, som i finhet och omväxling ej kunde vara bättre: sång af herr Stiebel och fru Norrie, ett af hr de Wahl förtäffligt utfördt deklamationsnummer — August Strindbergs soliga Målaridyll "Stadsresan" — några graciösa dansnummer af fru Olga Raphael-Linden och som hufvudmoment två Schnitzler-pjäser, af hvilka den ena, "Litteratur", på samma gång hade sin premiär. Det sprakande kvicka stycket är en safir öfver herrar och damer författares bonerade själfkänsla och fick ett artistiskt fasetteradt utförande af fru Torsell samt hrr Hedqvist och G. Hillberg.

Svenska teaterns första nyhet "Milstolpar", af engelsmannen Arnold Bennett, vann ingen framgång. Milstolparna äro en familjs stadier på lifvets väg, visande hur från skede till skede banbrytande ungdom blir konservativ och återhållande ålderdom, för att i sin tur få harnas öfver nästa generations frambrytande unga frifrasare. Ämnet har sina lockande sidor och författaren visade här och hvar en dramatisk händighet, som för en stund höll åskådarens intresse uppe. Men rätt som det var föll pjäsen ned i tjock engelsk sentimentalitet och låg där och kraflade som en fluga i sirap. Det intressantaste i hela stycket var sceninteriorerna från 1860 och 1885. Spelet var delvis förtäffligt med fru Brunius samt hrr Svennberg och Olsson i de förnämligare rollerna.

Då blef repris af Maeterlincks drama "Monna Vanna" åtskilligt mera gifvande, fränsetdt att kring densamma knöt sig ett intresse af mera personlig natur genom fru Valborg Hanssons återinträde på scenen, hvilket på grund af den värderade artistens genomgångna sorgear motsågs med sympati och en viss spänning.

Fru Hanssons Monna Vanna-typ var en statuariskt skön företeelse och spelet värdigt, om än bundet af en viss kyla. I tredje akten öfvergöts dock utförandet af en lidelsens glans och en intensitet i känslan, som svarade mot diktens fordringar. Hr Wingårds Prinzipalle hade förvisso de yttre företrädena, men lyriken, glöden saknades. Hr Klinterberg gaf däremot nu som tillföre Guido Colonna med all den bredd och must denne renässansfigur kräver.

Intima teatern utbytte för ett par aftnar "Erlingsnäs" mot det norska lustspelet "Storken" af Hans Aanrud. Denna "lätta komedi" från det småborgerliga Kristiania kan antagligen vara rolig, utförd af skådespelare med komisk fantasi och sinne för stilen. Att persifflera den äktenskapliga trohetens skavanker tillhör ju sedan urminnes tid det tacksammaste en teaterförfattare kan göra, om han har safirisk förmåga, hvilket är fallet med Hans Aanrud. Men spelet låg som en tung skugga öfver dikten. Här fanns ingenting eller åtminstone mycket litet af den glada andan från "Baldevins bröllop".

Lika fåfängt sökte man Charles Dickens odödliga humor i Max Maureys folkkomedi "David Copperfield" på Södra teatern. Där fanns ingen mr Micawber, i stället bjöds på hr Hultman, ingen Barkis, men hr Blom, ingen Pegotty, men fru Cederfelt-Lengqvist o. s. v. Fru Norée hade däremot och med ganska godt resultat försökt ge en bild af den kärftva men ånglagoda miss Trotwood, och fröken Gistedt visade goda ansatser som unge Copperfield.

Som folkkomedi är stycket i alla händelser ej utan sina förtjänster, blott man glömmet att Dickens fått släppa till materialet.

ARIEL.

Från Iduns läsekrets.

"Glöm ej de gamla".

DET ÄR DET MOTTO, SOM FÖRENINGEN för "De gamlas dag" satt som sitt valspråk, lät ej den uppmaningen förklunga ohörd.

Ni som med lugn kunna emotse den kommande ålderdomen, kanhända ej fullt fatta hur det kan kännas för dem, som hela sitt lif arbetat för sitt uppehälle och aldrig af den knappa inkomsten kunnat spara något för ålderns dag.

Den nöd som finnes i det tysta är ofta gripande nog.

De medel som de två föregående åren kommit in, hafva bidragit till att bereda en liten solglimt i de gamlas tunga loft, många äro de som äfven i år hoppas på en liten välbehöflig hjälp.

I år förberedes äfven ett amerikanskt lotteri; vi vända oss nu åter till den aldrig tröttnande allmänheten med en bön att erhålla gåfvor därtill, hvilka med största tacksamhet emottagas å "De gamlas dags" byrå, Drottninggatan 5, allm. telef. 22 747, riks 12 620. Byrån öppen tillsv. 12-4.

Wettergren's
KAPPOR
&
KOSTYMER

OMSORGSFULLASTE ARBETE.
STILFULLA MODELLER.
ERHÅLLAS I DE FLESTA
KAPPAFFÄRER I RIKET.

OFVANSTÅENDE FABRIKAT

finnas i rikhaltigaste sortiment till billigaste priser

hos

A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan.

Patent. **Hafregryn** och
Hafremjöl

Känner ni trötthet, behöver ni krafter, åt hvarje frukost **GYLLENHAMMARS** pat. Hafregryn och Hafremjöl — tröttheten försvinner. Tillverkas under läkares kontroll.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN - SUNDSTRAND.

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FORSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 22—28 SETP. 1912.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; halstråd gädda med smält smör och potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te med tunnbröd. Middag: Julienne-soppa; kronärtskockor med rödrot smör; lammkotletter å la maintainon med spritsad potatis; mörtsårtar med vaniljsås.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; bifstek med falsk sköldpaddasås och potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Pudding af kokt kött med smält smör; soppa på färska äpplen.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; sillpölsa med rödbetor; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Grönsoppa med mjölk; biff af helgefunda med citronsås.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; sillgratin; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Färserad kalbringa med legmyer; stekta äpplen med vispad grädde.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hachis på kalf (rester från onsdag) med förlorade ägg; mjölk; kaffe el-

ler te. Middag: Får i kål; smörgåsbord med vispad grädde.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; sillsalad med skarpås; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Oxrullader med pressad potatis; krusbärsoppa med skorpar.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; pytt i panna (rester) med rödbetor; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Afredd buljong med vermiceller; blodplättar med lingon och smält smör.

RECEPT:

Juliennessoppa (f. 6 pers.) 1 liten morot, 1 liten palsternacka, 1/2 selleri, 1 liten purjolök, 1/2 msk. smör (30 gr.), 1/2 tsk. socker, 1 1/2 lit. klar buljong, 1 litet saladshufvud, salt, cayenne.

Beredning: Rotsakerna sköljas, skrapas, skäras i trådfina strimlor och brynas lätt i smöret samt sockras. De läggs därefter i den kokande buljongen tillika med det sköljda, rensade och i fina strimlor skurna saladshufvudet, hvarefter soppan får koka med tätt slutet lock omkr. 15 min. Den skummas, afsmakas med kryddorna och serveras, om så önskas, med ostkåll eller klomp. — Julienroyal beredes på samma sätt men serveras med äggroyal.

Mörtsårtar med frukt och maräng (f. 12—15 pers.).

Finare mördegg: 3 hg. tvättadt smör, 150 gr. socker, 2 äggulor, 1 hg. sötmandel, 325 gr. mjöl.

Fyllning: 2 lit. äpplen eller 1 kg. rabarberstjälkar, 250 gr. socker, 3 dcl. vatten.

Marängmassa: 4 äggwhitor, 140 gr. florsocker.

Beredning: Smör och socker röras till hvitt skum, därefter tillsätts äggulorna, en i sänder, den skällade och mald mandeln och sist mjölet. Degen arbetas, tills den blir jämn, hvarefter den får stå på kall plats omkring 2 tim. innan den användes. Denna deg kan ej kaflas, utan trycks direkt i formen eller genom sprits.

På ett smordt elffast fat eller i en ringform utklappas mördegen till en botten, som bör vara omkring 3 cm. högre rundt omkring kanten. Tårtbotten gräddas, får afsvalna och fylls med äppel- eller rabarberkompott. Ma-

rängmassan beredes på vanligt sätt och spritsas genom garneringsträtt i vackra fasoner öfver frukten, hvarefter tårtan insättes i ugnen, så att marängen får vacker, ljusgul färg. Serveras afsvalnad, med vaniljsås eller vispad grädde.

Sillpölsa (f. 6 pers.). 2 stora eller 3 små, salta fetsillar, 3/4 lit. kokt, kall potatis, 1 medelstor portug. lök, 4 msk. smör (80 gr.), 3 dcl. tjock grädde.

Beredning: Sillarna urtagas, sköljas väl och få ligga i rikligt med vatten under 12 tim., hvarunder vattent bytes 2 gånger. Skinet afdrages och sillarna fläkas; ryggen och alla småbenen borttagas. Filéerna sköljas väl, inklappas i en fiskhandduk och skäras därefter i små tärningar. Potatisen skalas, och skäres i lika stora tärningar. Löken skalas, hackas fint samt fräses väl i smöret. Därefter tillsättes silen och potatisen, och massan brynes lätt under försiktig omrörning. Sist nedröres grädden och anrättningen upplägges på varmt fat. Serveras som frukost-rätt.

Färserad kalbringa (f. 12 pers.). 3 kg. gödkalbringa, 2 tsk. salt (10 gr.), 1/2 tsk. hvitpeppar, 4 msk. smör (80 gr.), 1 morot, 1 challetenlök, 1 lit. buljong, tillsatt med 1 tsk. köttextrakt.

Till färsen: 2 hg. benfritt kalvkött, 1 hg. färskt svinkött, 2 msk. smör (40 gr.), 2 msk. mjöl (20 gr.), 1 ägg, 1/2 msk. salt (8 gr.), 1/4 tsk. hvitpeppar, 1—1 1/2 dcl. grädde.

Beredning: Bringan förberedes som i föregående recept och igneds med hälften af kryddorna. — På benen kokas buljong att spåda steken med. — Köttet torkas med en duk, urvriden i hett vatten, skäres i bitar och drifves tillika med späcket 4 gånger genom köttkvarn. Det stötes därefter väl tillsammans med mjölet i stenmortel och arbetas tillsammans med det uppvispade ägget, saltet, löken och svampen omkr. 1/2 tim. hvarunder grädden tillsättes, litet i sänder. Färsen bör vara ganska fast. Den utbreddes på innersidan af bringan, hvilken därefter stekes. Den ansade moroten, skuren i skifvor, samt den skalade löken brynas och stekas med köttet. — Serveras med kokta grönsaker eller grönsakspastejer och salader samt afredd sås, tillsatt med grädde.

Stekta äpplen (f. 6 pers.). 12 goda, stora äpplen, 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 4 msk. socker (60 gr.).

Beredning: Äpplena sköljas, torkas, skalas, om så önskas, och befrias från kärnhusen. En stekpanna eller liten långpanna smörjes med smöret, äpplena läggs däri, beströms med sockret och stekas i ugn, tills de äro lösa, men få ej falla sönder. De upplägges på glasskål och serveras helst kalla med eller utan vispad grädde.

Hachis af kalf (f. 6 pers.). 4—5 hg. benfritt, stekt eller kokt kalfkött, 1 rödlök, 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 3 msk. mjöl (30 gr.), 3—4 dcl. köttsky eller buljong, 2 msk. tomatpuré, litet paprika, 2 msk. finskuren syltgurka, 1 msk. mader, 1 tsk. konjak, salt, socker, 1/2 msk. soja.

Beredning: Köttet hackas (males ej) fint. Löken skalas, hackas och brynes i smöret tillsammans med mjölet, köttskyn och tomatpurén spådas på och säsen får koka 5 min. Det hackade köttet lägges i och stufningen afsmakas med paprika, gurka, vin, konjak, kryddor och soja. Anrättningen upphettas men får ej koka, serveras i tarteletter eller krustader eller också på varmt fat, garnerad med stekta eller förlorade ägg och brynt potatis samt persilja.

Får i kål (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. lambringa, 1 hvitkålshufvud, 1 msk. salt (15 gr.), 15 hvitpepparkorn, 1 lagerblad, 1/2 lit. kokande vatten, 2 msk. hackad persilja.

Beredning: Köttet torkas med en duk, urvriden i hett vatten, hugges i jämna bitar, hvilka lägges i 1 lit. kokande vatten, tillsatt med 1/2 msk. salt, och få koka utan lock omkr. 10 min. Köttet tages upp och överspolas med kallt vatten. Kålshufvudet befrias från de yttre, gröna bladen och skäres i stora klyftor. I en järngryta lägges köttet och kålen hvarvis med kryddor mellan hvarje hvarf. Vatnet tillsättes och anrättningen får därefter sakta koka, tills köttet är mört, eller omkr. 2 tim., då den lägges upp på varm karott och beströms med den hackade persiljan. Serveras mycket varm.

Om så önskas, kan kålen brynas i 3 msk. smör och 1 msk. sirap, innan den kokas med köttet.

Skarpås (f. 6 pers.). 2 hårdkokta och 2 råa äggulor, 1/4 tsk. salt, 2—3 tsk. socker, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 tsk. torr eller fransk senap, 1—1 1/2 msk. vinäger, 2 1/2 dcl. tjock grädde.

Beredning: De hårdkokta äggulorna passeras genom sikt och röras väl med de råa äggulorna, kryddorna, senapen och vinägern, därefter tillsättes den till hårdt skum slagna grädden och säsen afsmakas noga. Användes till grönsalad och andra kalla rätter för dem som ej använda matolja. Kan tillsättas med finhackad dill eller gräslök, om den serveras till kall fisk.

SPLENDID.

Bästa passform.

Kr. **4.50 & 7.25.**

A.-B. NORDISKA KOMPANIET,

STUREPLAN, STOCKHOLM.

OMTÄNKSAMMA HUSMÖDRARS

valda dryck:

Van Houtens Cacao

FULLÄNDAD

i dryghet och näringskraft,

lättsmälthet och arom.

God morgon! Har Ni tvättat Eder med F. Paulis Ovicula (ägg) tvål? Nudens förnämsta toilett-tvål är F. Paulis Ovicula (ägg) tvål.

Kullbergs Kaviar Äldsta och bästa märket.

Busqvarna Mikadokaminer

Äro invändigt murade med prima elffasta kanaltegel och därför i det närmaste oförstörbara. De eldas med anthracit, vanliga stenkol eller koks och äro särdeles bränslesparande och lättskotta. Utmärka sig för öfrigt genom sitt synnerligen vackra och mot förbränning hållbara gjutgods, sina trefliga modeller och sin behagliga värme. Priskurant på begäran gratis. Försäljas i alla väl sorterade järnaffärer.

Världsberömda. SINGER & O SYMASKINS AKTIEBOLAG Filialer på alla större platser

A C SVENSSONS KNÄCKBRÖDSBAGERI SÖDERBORG SVEA
Äkta Götaborgs-Knäckbröd.
Hygienkontrollant: Dr G. Hjort af Ornäs.
Tel.: 11 & 929.

Fyrtornets KAVIAR
Årets inläggning utkommen och utmärker sig för sin friska, aptitretande smak.
Se noga till att Ni får af märket "Fyrtornet".
Erkändt högsta kvalitét inom hela konservindustrien.

DET NUMERA FÖRNÄMSTA HVETEMJÖLET ÄR
ÅBENHEDEN-PENRISONS-VÄLSTORIK
KRISTALL-PATENT

Schweizer Siden
tullfritt till bostaden

Begär prof på våra nyheter i svart, hvitt och kulört: Taifetas, Changeants, Façonnés, Crêpe de Chine, Duchesse, Ecossais, Eolienne, Mousseline, 120 cm. bredt, från 95 öre metern. Sammet och Plysch till klädningar och blusar o. s. v. såväl som blusar och rober med äkta Schweizer-broderier i batist, ylle, lärft och siden. Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger direkt till privatpersoner portofritt och redan förtulladt till bostaden.
Schweizer & Co., Luzern S 4 (Schweiz)
Sidentygs-Export. — Kungl. Hofl.

Sejon

Dantar och Strumpor.

PRIMA KVALITÉ! BÄSTA UTFÖRANDE!

INREG. VARUMÄRKE

HVARJE PAR STÄMPLADT MED OFVANSTÄENDE VARUMÄRKE

FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE SYBEHÖRS - MANUFAKTUR- & KORTVARUAFÄRER.

När kokerskan infann sig och begärde nyckeln till skafferiet, lämnade husbonden henne ett papper och sade: »Granska begynnelsebokstäfverna af på denna förteckning upptagna 12 förvaringsrum, och ni får veta hvar nyckelkorgen finns». Sedan hela tjänstepersonalen slagit sina kloka hufvuden tillsammans, lyckades de med hjälp af listan efter mycken möda finna korgen. Hvar fanns den?

- Listan på de 12 förvaringsrummen:
1. Arbetskorgen.
  2. Elfenbenskrinet.
  3. Isskåpet.
  4. Kryddskåpet.
  5. Källaren.
  6. Linneskåpet.
  7. Negligélådan.
  8. Notskåpet.
  9. Silfverskåpet.
  10. Skafferiet.
  11. Sockerskrinet.
  12. Äppelrummet.

ALLA SNALLA BARN

VÄLSMAKANDE PÅ MORGON OCH AFTON

THULE-CACAO

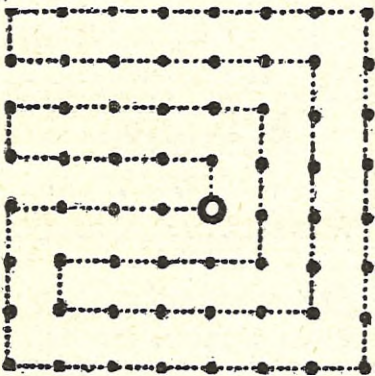
VECKANS PRISTÄFLING.

PRISTÄFLING N:R 38
STRECKEN.

Hur skall man af dessa tre streck kunna bilda ett genom att förena dem med fem andra raka streck? Anna H—m.

LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 34

SAMMANSÄTTNINGSGÅTA.

Följande bokstäfver och stafvelser, rätt sammansatta, bilda 9 ord, hvaraf begynnelsebokstäfverna beteckna en bergstopp i Sverige och slutbokstäfverna ge namnet på en annan svensk bergstopp.

- s, ur, l, k, e, el, ri, t, er, lef, is, te, å, ak, lau, l, mo, a, at, ra, n.

De nio orden beteckna: 1) en stad i Sverige, 2) en tidvisare, 3) hvad man brukar göra då man är glad, 4) en blomma eller en af ögats delar, 5) något som finns på alla hus, 6) en stad i Ungern, 7) hvad man kallar den som ej vill arbeta, 8) en socken i Dalarna, 9) ett litet ord som förekommer på räkningar.

REBUS.

Jorden

g
r

SOLEN

g
r
1
år

Oskar R.

Tänderna blifva hvita och bibehållas friska vid dagligt bruk af F. Paulis Azymol, munvatten och tandcrème.

Här endast 15 hörn. Vid den företagna granskningen af de insända lösningarna ha de två först påträffade rätta lösningarna lämnats af följande personer, hvilka alltså erhålla de utfästa priserna. Första priset: Fru Anna Alström, Slättåkra. Andra priset: Fru Hanna Samzelius, Hallsberg.

TIDSFÖRDRIF.

DET HEMLIGHETSFULLA GÖMSTÄLLET.

En husmoder skulle resa bort på längre tid. Som hon var ett prakt-exemplar af ordentlighet, ville hon först på bästa sätt ordna allt i sitt hem. Strax före afresan omtalade frun för tjänarne, att hennes man hade reda på hvar nyckelkorgen stod.

Välsmakande och därför utan tillsatser lätt intagligt äfven af barn är Vasens (f. d. Nordstjernans) järnpreparat "Ferrol", organiskt lätt-smält preparat. 0.97 % järn. På alla apotek till 2 kr. fl.

HANDVÄFDA tvättbara mattor och gardiner m. m. till billigt pris. Profver på begäran. Adr. Anna Molin, Frejamagasinet, Oskarshamn.

FÖRTJUSNING
hos alla väcker vårt existerande vackra sortiment af Kontinentens senaste nyheter i

SIDEN.
Besök vår utställning eller tillskrif oss så sända vi fränko och

GRATIS
vår stora profkolektion af de mest utsökta, eleganta mönstret!

BRUNKEBERGS MANUFAKTURMAGASIN
BRUNNEBERGSTOR 24. STOCKHOLM.
Allm. Tel. 5190 Rikst. Tel. 735

VIKINGKRÄMENS utpräglade egenskaper att aldrig klibba eller smeta ifrån sig; dess förmåga att utbreda sig ytterst tunn men likväl täcka lädret och fort gifva hög glans; dess egenskap att icke genom aflägring göra lädret hårdt, utan bevara skodonens naturliga utseende och smidighet uppnås genom utverkas nämligen i modern specialfabrik med alla nutidens förbättringar och resurser, af specialister med 10-årig erfarenhet.

Dålig, felaktigt sammansatt skokräm är sämre än ingen ty den förstör lädret. Begär uttryckligen VIKING och tag ingen annan.

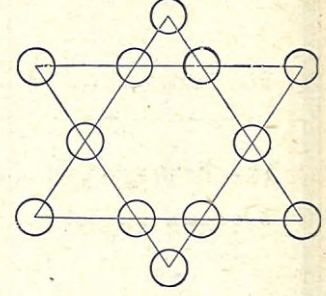
INDUSTRI-AKTIEBOLAGET VIKING, Örebro.

GEOGRAFISK IFYLLNINGSPUPPIFT.

		X	
		X	
		X	
		X	
		X	
		X	
		X	
		X	

Rutorna i ofvanstående figur, rätt ifyllda bilda namn på 3 svenska floder och 3 svenska sjöar. Den med X betecknade raden, läst uppifrån och ned, bildar namnet på en flod i Sverige.

garne af nedanstående figur, så att summan af de sex yttersta siffrorna blir lika med summan af de sex inre.

Anna H—m.

LÖSNINGAR

TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 37.

ARITMOROMET: Plantera: pelargon, löfkoja, ärter, nejlika, törnos, edelweiss, reseda, akleja. HUR MÅNGA HÄSTAR VORO BESTÄLLDA: 25 hästar. (Kungen använde 13, sviten 7 och begge sekretärer använde 4 hästar; hvarjämte förridaren hade 1 häst. GEOGRAFISKT ANAGRAM: Glarus—Ural.

PROKOP.

1. Lockande.
2. Jagande.
3. Inledande.

A. P.

RÄKNEUPPGIFT.

Anbringa siffrorna 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 i de tolf rind-

Barnens skolarbete.

Detta är mera ansträngande än vad familjens vuxna medlemmar i allmänhet föreställa sig. Förklaringen till denna brist i uppfattningen ligger tydligen i den mänskliga förmågan, att lätt glömma utståndna besvärligheter. En smula eftertanke bör dock säga far och mor, att om deras gosse eller flicka skall erhålla fullt utbyte av vistelsen i skolan, så bör deras kroppsliga och andliga vigör hållas på högsta nivå. Och härvidlag spela näringsförhållandena en stor roll. Slarvigt och och oregelbundet intagna måltider, olämplig föda spela en större roll i de dåliga betygen, än vad någon anar.

Giv skolbarnen varje dag AXA havregröt till frukost och avskaffa eller inskränk till minsta möjliga grad kaffedrickningen, så skall resultatet visa sig i ökad häg för studierna och bättre utbyte av undervisningen. AXA Hafregryn äro utan överdrift erkända såsom varande världens finaste havregryn, beträffande såväl näringsvärde, arom, lättsmälthet, lättkokthet, drygheit och hygien.

Köp originalpaketer, endast då kan man vara säker på att få AXA havregryn. Av ett paket à 55 öre erhållas cirka 30 portioner gröt. Således knappast 2 öre pr portion.

Liebig's Köttestrakt

innehåller uteslutande ren, koncentrerad buljong framställd af bästa oxkött, utan några som helst tillsatser Därför blifva därmed tillredda födoämnen värdefullare samtidigt som matens naturliga smak höjes.

Ensamförsäljare för Sverige: Ivan Wahlstedt & Co., Stockholm, Göteborg.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

HUSJUNGFRU, kunnig i inomhus förfallande göromål, sömnad m. m. stadgad, proper och ordentlig samt med intresse och någon vana vid sjukvård, får plats i nov. i liten familj. Svar märkt »Doktor», Örebro p. r.

GUVERNANT, undervisningsvan äfven i musik, erhåller i höst plats i prästgård i Härjedalen att läsa med en gosse till 3:de klassen vid läroverk. Önskligt att äfven i viss mån hjälpa frun i hemmet. Betygsafskrifter, löne-villkor m. m. torde före den 18 inst. september sändas under adress: Kom-minister E. Franzén, Linsell.

BARNFRÖKEN, gladlynt, ordentlig, van vid små barns skötsel, får god plats i Finland nu genast. Betyg och foto. torde insändas till Fröken E. Helleberg, Valhallavägen 61, Sthlm.

ENKEL, ordentlig och barnkär flicka erhåller plats i inst. nov. i tjänstemannafam. att med husmoderns hjälp sköta tre barn samt deltaga i förekommande göromål. Jungfru finnes. Svar till »Familjemedlem», Rimbo p. r.

VÄRDINNA. En 35-årig dam, som kan förestå och sköta ett mindre landthushåll, kan erhålla god anställning på en vacker egendom. Tillträde c:a 20 okt. Svar inom 8 dagar med uppgift å ref. och önskad löneför-måner samt foto., som återsändes, emotes under märke »S. G., Små-lands Anneberg».

BÄTTRÉ FRISK FLICKA med godt lynne och vänligt sätt får plats som hjälp och sällskap åt klen ung dam, (ej bröstsjuk) och bör dessutom del-taga i hushållet. Svar med lönepret. och helst foto. till »Liten familj», Hjo p. r.

2:DRÄ SKÖTERSKEPL. vid spädbarnsanstalt i Landskrona ledig 1:sta okt. Hänvändelse till Fru H. Neess, Landskrona.

LÄRARINNA. Flicka, kunnig att undervisa en 9 års flicka i läsning, musik och handarbete samt villig deltaga i lättare husliga sysslor, erhåller god plats. Svar med rekom., foto., uppgift å ålder och lönepret. till »Familjemedlem», Lidingsö-Brevik.

SOM HUSFÖRESTÄNDARINNA i Sthlm får bildad, hushållsvan ung dam god plats. Norra Inackorderingsbyrån, Malmkillnadsgatan 27, Stockholm.

BILDAD ung flicka, snäll, barnkär, frisk och ordentlig får plats i familj i Västerås att sköta 2:ne barn om 4 och 2 år samt gå frun tillhanda. Svar med ref. och lönespråk till »Ingenjörfamilj», Västerås p. r.

BARNSKÖTERSKA, ex. från Barnavård, väl rekommenderad, får den 1 nov. plats för två barn om 1/2 år och 4 år. Vidare underrättelse Tandläkare Cronholm, Södertelje. Allm. tel. 487.

Ä EGENDOM närheten af Sthlm och Södertelje får musikalisk undervisningsvan lärarinna plats för två nne elever, flickor. Vid. Nya Inack-Byrån, Jakobsbergsg. 34, 1 tr. ö. g., Sthlm.

I GODT HEM handelshus i Södermanland vid station att tillträda 1:ta okt. eller senare, får enkel, bättre, duglig, hushållsvan flicka plats som hushållsfröken. Tjänare finnes. Goda betyg fordras. Vid. Nya Inack-Byrån, Jakobsbergsg. 34, 1 tr. ö. g., Stockholm.

BEFÄTTNINGEN som biträdande sköterska (undersköterska) vid Östhammars lasarett är ledig. Årlig lön kr. 250 samt allt fritt. Tillträde nästa 1 okt. Ansökning jämte prästbetyg och läkarintyg samt betygsafskrifter torde snarast möjligt insändas under adress Lasarettsläkaren, Östhammar.

DUGLIG HUSFRÖKEN, verkligt kunnig i matlagning, bakning äfvensom i sömnad och som vill deltaga i alla förekommande sysslor för hemmets vårdande får god plats hos familj i Göteborg. Svar med betyg från föregående platser och foto. till »Familjemedlem 1912», Telegrambyråns annons-afdelning, Göteborg.

17 Å 18 ÅRS FLICKA helst troende, får plats att vara hus-mor behjälplig med två barn, sömnad och städning. Betyg, ref., pret. och foto. torde insändas till »Glad och vänlig», Iduns exp.

Kvinnlig trädgårdsmästare. Från 1 okt. finnes plats ledig för frisk och duglig kvinnlig trädgårdsmästare vid Stockholms Barnavårds-nämnds uppfostringsanstalt för flickor. Ansökningar, åtföljda af betygsaf-skrifter, torde snarast möjligt insändas till Stockholms stads Barnavårds-nämnd, Fredsgatan 9, som äfven med-delar närmare upplysningar.

Husmodersplatsen i Asa folkhögskola i Södermanland är till ansökan ledig. Vidare meddelar skolans föreståndare Rektor G. Brock-man, adr. Kantorp.

Husföreståndarinna.

Bildad dam sökes att förestå en änk-lings hushåll. Förutom god allmän-bildning och ett behagligt sätt kräves att hon skall besitta de egenskaper som erfordras för att fullborda 3 unga flickors uppfostran till verkligt dug-tiga husmodrar. Goda villkor mot fullgoda egenskaper. Svar med ref. till »Godt hem» under adr. S. Gumæll Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

Ensamjungfru,

kunnig i matlagning erhåller god plats i barnlös familj. Lön 20 å 30 kr. pr mån., beroende på kompetens. Telefon Lilla Edet N:r 11 eller bref postfack N:r 26, Lilla Edet.

EN SKICKLIG KOKERSKA använder helst Klafreströms spisar. Dessa baka bättre än alla andra, då ugnen uppvärms fullkomligt jämt. Begär priskurant, gratis och franko från Bruket, Klafreström.

PLATSSÖKANDE

VERKLIGT GOD PLATS önskas 1 nov. af ung flicka, som nu innehar anställning i större hushåll. Van och kunnig i ett hems vård och skötsel. Arbetsam och ordentlig. Själftändig plats i familj, brukshushåll, »matlag» eller dylikt föredrages. Svar märkt »1887» torde sändas till Benninge hem-skola, Strängnäs.

STADGAD FLICKA, kunnig i matl. o. bakning, söker plats i familj där jung-fru finnes. Bet. fr. föreg. plats. Svar till »Värmländska R.», Iduns exp.

EN 24 ÅRS FLICKA önskar mot fritt vivre komma i familj. Är villig att under skicklig husmoders ledning del-taga i alla inom hemmet förekomman-de göromål. Har genomgått hushålls-skola, är kunnig i sömnad och hand-arbete. Vill anses som familjemedlem. Foto. sändes på begäran. Svar till »24 år», Skara p. r.

ENKEL 30-årig flicka önskar plats i familj som husmoderns hjälp och sällskap. Lön önskas. Svar märkt »Hjälp och sällskap 1912», Iduns exp. f. v. b.

UNG, hushållsvan värmländska önskar plats att på egen hand sköta mindre hushåll eller i familj som husfrus hjälp. Biträder gärna med skrifögö-mål. Svar till »Familjemedlem», Boda p. r.

BARNKÄR FLICKA önskar plats i bättre familj (helst i Göteborg) i barnavård. Goda rek. bl. a. från Kust-sanatorium. Tacksam för svar inom 3 veckor till »Barnkär», Varberg p. r.

EN 19 ÅRS flicka önskar plats att hjälpa husmoder med alla inom ett hem förefallande göromål. Svar till »Familjemedlem», Fenix, Malmköping.

EN 30 ÅRS bildad dam som nu genom-går enkel kurs i barnavård önskar från 1 okt. plats i familj att sköta barn. Arbetstid 9-5. Har egen bostad. Fritt vivre önskas. Svar till »Finare hem», Allm. Tidningskont., Gust. Ad. torg. SJUKSKÖTERSKA, utexaminerad i sin-nessjukvård, önskar plats i höst att sköta nervös person. Tacksam för svar »Sjuksköterska», Annonkontoret Svea, Norrköping.

LÄTTARE PLATS i ett godt hem, som husmoderns hjälp eller dylikt, önskas till hösten af en ordentlig landsflicka, kunnig i sömnad och matlagning m. m. Vidare ref. kan erhållas från Kv. Ut-bildn.-skolan Villa Hult pr tel. 758 af skolans föreståndarinna Fröken Hult. Svar märkt »A. E. 1912», Iduns exp. I FAMILJ PÅ LANDET, helst präst-hem, önskar en 19 års flicka lära sig matlagning samt allt hvad som fordras i ett hem. Svar med pris till »19 år», Lilla Nygatan 14, Tidnings-kontoret, Stockholm.

UNG FLICKA från godt hem önskar plats i familj. Har genomgått hushålls- och sykurs. Är villig deltaga i alla inom hemmet förekommande göromål. Svar till »18 år», Hudiksvall p. r.

NORRA INACK-BYRÅN anskaffar lär-arinnor, vård., sjukskötl., kontors-, sällskaps-, hushålls- och barnfröknar. Malmkillnadsg. 27, Sthlm. Riks och Allm.

UNG FLICKA, duglig och kunnig i alla i ett hem förekommande göromål, särskildt matlagning, önskar plats i hem. Äfven kunnig i linne- och konst-sömnad, knyppling samt något kläd-sömnad. Svar till »Ung skolköklära-rinna», Uppsala p. r.

BÄTTRÉ FLICKA, 19 år, som genom-gått 8-kl. elementarläroverk, hushålls-kurs, kindergarten-seminarium önskar plats i kindergarten eller i god fam-ilj som hjälp och sällskap åt minder-åriga. Familjemedl. Svar till »L-», Tidningskontoret, Birger Jarlsg. 96, Stockholm.

KVINNLIG GYMNASTIKDIREKTÖR önskar under vintern 1912-1913 ar-bete å sjukgymnastiskt institut eller sjukhus, eventuellt privat eller som assistent åt läkare i Sverige, Eng-land eller Amerika, eventuellt anor-stådes. Svar med upplysningar om arbets- och lönevillkor torde sändas till Anna Lagerfelt, Gismestad, Ban-keberg.

UNG, BILDAD FLICKA önskar till 1 oktober, ev. senare, mot fritt vivre plats i Stockholm i bättre familj att lära hushåll. »Förlofvad», Hudiksvall p. r.

BÄTTRÉ, enkel flicka, 28 år, önskar plats i fam. Kunnig i matl. och något sömnad. Lön önskas. Familjemedlem. Svar till »L. N.», Hålsingborg p. r.

EN ÖBERÖENDE FLICKA önskar till den 1 oktober komma i godt hem för att under skicklig husmoders ledning deltaga i allt hvad som tillhör ett väl ordnad hems skötande. Villig betala något. Svar till »27 år», under adress S. Gumæll Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

MOT FRITT VIVRE önskar bättre, anspråklös, musik. flicka plats i godt hem att deltaga i lättare hus-hållsgöromål. Praktiserat förut. Svar till »F. L.», Nerikes Allehandas kontor, Örebro.

BILDAD enkel flicka önskar, som hus-moders verkliga hjälp, plats helst å större egendom. Har genomgått hus-modersskola, llnnesömnads- och väf-kurs. Svar till »1 oktober 1912», Väs-tervik p. r.

BÄTTRÉ FLICKA, fullt kunnig i ett hems skötande, önskar plats i medio af oktober som husföreståndarinna, helst hos ungherre. Ref. finnes. Svar före den 30 sept. till »Huslig», Göte-borg p. r.

HUSHÅLLSVAN, barnkär, musikalisk flicka, enkel och arbetsam, som genom-gått 8-kl. läroverk och hushålls-skola önskar till vintern plats i god familj eller att sköta hem på egen hand. Rek. finnes! Svar till »Villig», Box 67, Sköfde.

UNG, musikalisk, hushållsvan bättre flicka önskar till 1 nov. plats i treflig familj. Svar till »Småländska», Bredsjö p. r.

ORDENTLIG och villig flicka önskar plats i Berlin. Svar till »Husjungfru 22 år», Tidningskontoret, Storgatan 8, Stockholm.

Lärarinna, undervisningsvan i skolämnen, språk musik, söker plats. Goda betyg. Svar »Energisk-Barnkär», Sv. Telegramb., Sthlm f. v. b.

Gladlynt ung skånska söker plats hos äldre, bildad dam som hjälp och sällskap, äfven i bättre familj. Små pretentioner. Svar till »J. G.», Helsingborg p. r.

Ung, barnkär flicka önskar plats å gods att gå frun till-handa eller finare familj i stad. Vil-lig deltaga i allt. Kunnig i handarbe-ten. Svar till »21 år», Hudiksvall p. r.

Flicka

önskar lära llnnesömnad samt fort-sätta efter lärotiden. Tacksam för svar till »1912», Iduns exp. f. v. b.

GENÈVE (Suisse). Fin fam. emottager unga flickor till inack. Underv. i fran-ska o. andra ämnen efter önskan. Alla mod. bekvämligheter. Villa »Les Tillens» ch. Châtelet 6, Roseaie.

UNGA DAMER, som ämna studera musik eller språk i Berlin, mottagas i pension. Ref.: Frk. Ödlund, Ma-jorsgatan 10, 3 tr. Allm. Tel. 3712.

LÅGBANSHYTTANS hushållsskola meddelar undervisning i enklare och finare matlagning, bakning, konserve-ring, väfnad, kläd- och llnnesömnad. För klena damer som önska rekrea-tion och sysselsättning särdeles lämp-ligt. Adr. Långbanshyttan, Värmland.

TILL MODERAT PENSIONSPRIS emot-tagas unga svenskor i fint flickpen-sionat. Underv. i hushålls- och skol-ämnen. - Sällskap, sport, musik etc. Derke, Steglitz-Berlin, Bismarckstr. 66.

HUSHÅLLSSKOLA och PENSION för unga flickor i frisk vacker trakt nära Köpenhamn. Ny halfårskurs börjar d. 3 maj. Främmande språk talas; und-ervisning meddelas af infödda lärare. Omsorgsfull vård. Pris 85 kr. i måna-den. Referenser: fröken Kerstin Hes-selgren, Norrlandsg. 17, Stockholm. Program sändas. Fru Stamer, Skovvej 7, Gentofte, Danmark.

ENGLISH GENTLEWOMAN (Certified teacher) receives ladies, (large house, garden). Address Mrs Rapley, 11 Thur-low Road, Hampstead, London N. W.

GOD INACKORDERING kan erhållas i småländsk prästgård. Barrskog, sjö. Pris 65 kr. i mån. Hushållslever mot-tagas mot 50 kr. i mån. Svar till »Landtlig trefnad», Iduns exp. f. v. b.

INACKORDERING erhålles för perso-ner, som önska hvila och stillhet. Ve-getarisk kost. Kuhne vatten-metod. Massage och elektricitet. Allm. Tel Långbrodal 149 adr.: Lagerström, Villa Salina, Elfsjö.

UNG TYSKA, elev hos d:r Arveds-son, önskar inackordering i fin familj. Svar med prisuppgift bedes snarast sändas under »M. G.», Allm. Tidnings-kontoret, Sthlm.

INVID LANDSORTSSTAD, 3 tim. resa fr. Sthlm, öppnas i sept. mindre pen-sionat för äldre herrar och damer. Högst 10 pensionärer emottagas. Eget hus inom trädg. Utsikt öfver Mälaren. Hemtrefnad. Moderat pris. Goda km. med tåg och båt. Närm. medd. Hell-stens Byrå och Allm. tel. 117 30.

Solhålls Pensionat och Hvilo hem mottager höst- och vintergäster, äfven årsinack. till moderat pris. Rikst. 7. Postadr. Vittsjö.

TENERIFFA. Svenska Hvilo hemmet (för nerv- och bröstsvaga) emottager 8 å 10 patienter. Hafsbad hela året rundt. Förfrågningar besvaras af Kon-sul G. Smith, Trelleborg.

Schweiz! Waldheim, Bern. Pension för unga flickor (16-20 år). Vackert belägen i en härlig park. Fran-ska och tyska talspråk o. undervisning äfven i engelska, musik, målning m. m. Vinter- och sommarsport. Resor före-tagas till Italien och sommaren till-bringas i Alperna. Ref. och prospekt erhållas genom Herr och fru Olson, Ar-vika och fröken A. Bergqvist, Linné-gat. 11, Göteborg.

Vår KATALOG för

Höst- och Vintersäsongen nu utkommen

och sändes på rekvisition kostnadsfritt.

Kontinentalt stort urval af DRÄKTER, ULSTRAR, KAPPOR, KLÄDNINGAR, BLUSAR och KJOLAR etc.

OBS! Endast förstklassigt arbete. Billiga priser.

AUG. MAGNUSSON, Stockholm, 46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48.

Etablerad 1860.

Stjernfors Pensionat och Hvilo hem.

Utm. rekreationsort alla årstider. Väl ombonade rum. Storslagen bergslagsna-tur. Ref. Stockh. Rikst. 68 12-118 48. Allm. 169 13. Adr.: Kopparberg. Riks 36.

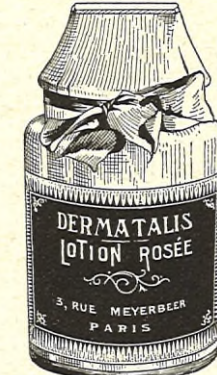
Lättare arbete i hus-hållet. Stortvätt kan undan-göras på en förmiddag med Castoria-tvål. Ingen borstning eller gnidning. Absolut fri från skadliga ämnen. 4 tvålar för kr. 1:30. Kölnelagret, 24 Smålandsg., Sthlm. Prospekt franko.

Damer

med stor bekantskapskrets kunna er-hålla god inkomst genom att upptaga order å våra välkända linnevaror.

Gestriklands Linneväfveri, GEFLE I.

Dermatellis Produkter, Paris. HYGIEN. SKÖNHET.

Begär dem i de bästa parfymaffärerna eller hos A.-B. CRIF, Afä. I. 1, 58 Drott-ningatan, Stockholm. Riks 99 46. Allm. 107 54. Begär prospekt.

Rikhaltiga variationer. Begär pris. Tidaholms Bruk, Tidaholm. Kungl. Hofleverantör. Försäljningsmagasin: Mästarsamuels-gatan 38, STOCKHOLM.

FÖR HÖSTSÄSONGEN.

NU UTKOMMEN!

IDUNS MODELLKATALOG N:r 5.

Ett urval af de senaste nyheterna för hösten: c:a 100 modebilder med beskrifvande text inom ett vackert omslag i flera färger.

Till salu hos hrr bokhandlare och i de flesta tidningsaffärer. Kan äfven erhållas, mot 30 öre i frimärken, från

IDUNS EXPEDITION, STOCKHOLM.

ACKUSCHÖRSKAN Hildeg. Hägglund reser i landsorten och sköter förl. Adr. Östermalm, Sundsvall. Rikstel. 1063.

Elsa Sundberg

hemkommen efter fleråriga pianostu-dier i Berlin, ger lektioner efter Te-resa Carrenos metod. Postadr. Birger-jarlsgatan 131 B.

Damer.

Kägelsalongen,

Drottninggatan 42-44, rekommenderas.

Särskilda speltimmar för damer mellan kl. 11-3 till betydligt ned-satta priser. Servering af kaffe o. the i salongen. Beställ banan pr telefon Riks och Allm. 97 17.

VIODOL-TVÅLEN är genom sin ypper-liga sammansättning af de finaste in-gredienser en verklig skönhetsvål.

Professor Metchnikoffs nya läkemedel

Lactobacilline-glycogéne-tabletter.

innehålla det bekanta yoghurtfermen-tet samt ett nytt ferment, glycobacter, med förmågan att upplösa stärkelse-haltiga ämnen. Lactobacilline-glycogéne beforderar sålunda i hög grad matsmältnings-proessen. Säljes från

Apoteket Lejonet, Malmö.

Prenumerera på Idun!

Parfumerie VIOLA Göteborg.

Sydsvenska Kredit Aktiebolagets

ställning den 31 augusti 1912.

Tillgångar:	Skulder:
Kassabehållning 1,492,144:19	Aktiekapital ..... 15,000,000:—
Obligationer ..... 8,074,550:—	Reservfond ..... 4,700,000:—
Fastigheter o. Inventarier 4,704,452:42	Dispositionsfond ..... 200,000:—
Reverser med hypotek af diverse 50,871,415:49	Pensionsfond 141,910:53
Växlar 29,757,881:90	Depositions- & Kapitalr. 54,098,887:03
Kreditiv- o. Kontokurant-räkningar 15,471,372:93	Sparkasseräkning 23,129,064:20
Hos inhemska banker ... 158,969:92	Upp- & Afskrifnings- o. Kontokuranträkn. ... 7,750,154:25
» utländska banker ... 462,861:04	Postremissväxelräkn. ... 1,346,125:12
Å andra räkningar..... 2,301,067:25	Till inhemska banker ... 1,673,318:48
	» utländska banker ... 911,629:10
	Å andra räkningar 4,343,626:43
Kronor 113,294,715:14	Kronor 113,294,715:14

SVAR

Å den senast införda serien frågor följa här nedan svar, och har redaktionen ansett, att det värfsta priset 10 kr. denna gång bör tilldelas signaturer Inconnue, hvar-än innehafvaren af denna signatur behagade anmäla sig å vår byrå för beloppets utdelande.

N:r 201. Ni vill att en svarare skall rekommendera ett arbete, som kan intressera er etc. Hur i all världen skall han kunna veta hvad som kan intressera er? Konstgjorda blom-mor? undrar ni. O, nej, nej. Inte behöfde ni ha tagit studentexamen för den skull. Jag har två stora intressen i livet, som båda delarne göra min dag glad och ger mig verksamhet från arla till sälla. Kanske ett af dessa intressen eller hvarför icke båda kan bli edra. Det är mat-lagning och skrifning. I afseende på matlagning borde ni kanske bli skol-kökslärarinna och gå genom en kurs i Uppsala. Eller försök att komma in vid en tidning på sommaren under semestertiden. Eller lär vanligt hushåll. Tag en husmoderskurs hos Elisabeth Ostman. Tag sedan plats i familj eller där husmoder saknas, hos änkan t. ex., ja, hvad vet jag, hvilket som kan intressera er mest. Ebon.

— Ett verksamhetsfält för bildade kvinnor är barnmorskalket. Om ni går igenom en dylik kurs och sedan en kurs i barnvård (en adress är: Barn-vård, Hornsgatan 50, Stockholm), kan ni få utmärkta platser med hög lön. Sådana sköterskor, som komma till fruar och stanna en tid äro mycket eftersökta. Och det finnes alltför få ännu. Bildade kvinnor äro naturligtvis att föredraga.

Fru Birgit. N:r 202. Visst kan man vara klädd i promenaddräkt, äfven när man viges i kyrkan. Men inte är det vackert eller högtidligt. Om ni ej har råd att skaffa er hvit klädning (hur enkel som helst), krona och slöja, borde ni nog i stället låta er viga på pastorsexpeditionen. Och har ni gäster med på bröllopet får ni säkerligen låta bli promenaddräkten i kyrkan.

Fru Birgit. N:r 203. Rummet svafvas grundligt. Formalin, ett ämne som innehåller stark ättiksprit, impenslas i möbels alla springor. Man akte sig att låta madrasserna komma i beröring härmed ty färgen blir då urblekt. Först sedan formalinet torkat kan man änyo placera madrasserna i sängen. Detta tillvägagångssätt har visat sig så effektivt att sedan 6 år tillbaka ingen skädda varit synlig i vår bostad. E.

— Bästa medlet att blifva af med skåktor i väggarna är att rifva ned de gamla tapeterna och sätta upp nya samt i klistret som tillagas ibland för 12 öre kolokvintäpple som fäs i kemikalieaffär. Kolokvintäpplen kokas först och silas, spadet slås i klistret. Kan äfven därmed tvättas på andra ställen. Guste.

N:r 204. Hummern kokas på följande sätt: sedan den borstas, lägges den i kokande vatten med salt. Får koka raskt under 5—8 minuter, flyttas där-

efter åt sidan, där den får stå och »draga» 30 minuter, och skall därefter kallna i spadet. Klyf nu hummern på vanligt sätt, tag ut stjärtar och klör hela och vackra samt packa dem tätt i burkar (har användt Sand-viks konservburkar härtill som till all inläggning), påhåll litet kallt, kokt vatten, tillsatt med salt. Lock och byglar påsättas, hvarefter burkarnes kokas (eller steriliseras) 15—20 minuter. Krabbor på samma sätt. Att konservera dem på annat sätt torde svårigen gå för sig. Det är dock ej mycken idé, emedan den konserverade hummern ej blir dyrare, så vida man ej är i tillfälle att få hummern billigt, som då man är boende på västkusten. Rommen kan biläggas, men det öfriga får användas till hummersmör, hummersoppa, omelett, pudding o. s. v. Inconnue.

N:r 205. Finnar och fnassel kan lätt borttagas. Köp för 10 öre pulvriserad svafvelblomma, tag en rågad tesked och blanda upp det i ett 1/2 glas vatten. Tages ännu lättare om man lägger svafvelblomma i litet oblat (köpes lös å apotek). Oblaten klipptes i små fyrkantiga bitar, så stora att svafvelblomma får rum. Oblat-biten lägges på ett tefat och fuktas med ett par droppar vatten, då det är lagom löst pålägges svafvelblomma, och viras in som en kapsel. Skall tagas morgon och kväll före maten. Efter 14 dagar tages ett laxativ. Skulle utslaget vilja återkomma, återupprepas samma kur i 14 dagar. En utmärkt bra huskur och kan jag därför rekommendera det, då jag använt det i familjen och vunnit ett godt resultat.

En erfaren husmor. — Ett gammalt godt medel mot finnar: 20 ort rosenvatten blandas med 1/2 ort zinkvitriol och ansiktet tvättas sakta därmed, torkas, bstrykes med cold cream, torkas änyo sakta.

— De finnar eller utslag hvaraf ni är besvärad, härröra af dålig matsmältning. Därför gifves intet annat sätt att blifva kvitt desamma än att vidtaga åtgärder, som befordra matsmältningen. Receptet är följande: Tag ofta promenader i friska luften. Har ni tillfälle att få deltaga i hushliga sysslor, så försumma ej detta, enär det mångsidiga arbete, som förekommer inom hemmet, är ytterst välgörande för kroppens funktioner. Låt första målet på dagen bli välling af krossade hafregryn kokta i vatten jämte smörgås af grofsiktadt aldrig surt bröd. Till kvällsvard bör ni omväxla med hafregryns- och rågmjölsgrot. Hvad kosten för öfrigt beträffar, så åt mera fisk än kött och undvik allt för fet mat. Till middagsmålet förtär alltid hårdt bröd.

Ofvanstående har jag själf blifvit rekommenderad, följt och resultatet är godt. Käge.

N:r 206. Bo i eget rum och stäng dörrarna väl. Det är nog det säkraste medel mot snarknings!

Fru Birgit. — Ligg aldrig på rygg, utan på sidan. Ebon.

N:r 207. Akta er för »stugstil» i ett hvardagsrum. Och akta er för att sätta upp för mycket saker. Enkla

För alla hem!

Meddelande från **Sahlströmska Fabriken**, Jönköping.

(I sitt fack Sveriges äldsta och största fabrik).

Affären grundad 1834.

Specialitet: Tillverkning af svenskullsvoror. **Årstillverkningens värde:** C:a 2 miljoner kronor. **Affärsprincip:** Endast fullgoda varor få utgå från fabriken.

Sahlströmska Fabriken har ombud på alla större platser öfver hela landet.

- 1) I hvarje hem förbrukas ju en stor mängd ylle-varor.
- 2) Alla måste ju se till, att man får det mesta och bästa möjliga för sina pengar.
- 3) Alla mellanhänder fördyra ju varorna.
- 4) De flesta fabrikspris bli nästan fördubblade när de i minut försäljas i sista hand.
- 5) **Sahlströmska Fabriken** säljer direkt till kunderna, och äfven den allra minsta lilla or-der expedieras till fabriken låga fabriks-pris.
- 6) **Sahlströmska Fabriken** arbetar på den grunden, att endast verkligt solida och fullgoda varor få utlämnas från fabriken och att kunderna skola ha full valuta för sina pengar.
- 7) **Sahlströmska Fabriken** låter sig nöja med möjliga vinst, som till följd af den stora om-sättningen kan sättas mycket låg (blott några få procent af varans värde).

Slutledning.

En gifven följd af allt detta är, att **Sahlströmska Fabriken** kunder få de bästa möjliga varor till de lägsta möjliga pris, och att i hvarje hem kan göras en afsevärd besparing och vinst genom att ständigt göra sina inköp af yllevaror från **Sahlströmska Fabriken** i Jönköping (direkt eller genom dess ombud. I båda fallen precis samma pris).

Tillverkningar. **Sahlströmska Fabriken** tillverkar kostymtyger (tjockare och tunnare), klädningsstyv och dräkttyv (hel- och halfylle), vadmal, drapper, öfverrockstyv, sport- och jakttyger, res-kapstyv, flanell, fodertyv, möbelytyger, boj, dekorationsstyv, underkjolsstyv, schalar, sängfiltar, resfiltar, hästfiltar, mattor, stickade varor m. m. allt i öfver 700 mönster och kvalitéer.

Desutom **Svenskullsgarner** i en mängd olika groflekar, velourer och färger.

Arsenikfria varor.

Det är som bekant mycket svårt att få yllevaror arsenikfria — och arsenikförgifningarna bli därför alltmera vanliga.

Vid **Sahlströmska Fabriken** göres allt hvad gö-ras kan för att utesluta arseniken. Alla färger och andra råvaror underkastas en noggrann kon-troll af särskild kontrollant. Äfven de färdiga va-

rona underkastas undersökning och kontroll. Vi tro ej, att allmänheten i detta fall kan på något annat håll tillförsäkras så stor trygghet som hos oss.

Råvaror i alla hem.

I alla hem erhålles stickylle (förslitna, stickade och virkade helyllevaror) och i landbrukarehem har man oftast ull också. Om man sänder detta styckylle och denna ull till **Sahlströmska Fabriken** får man den där förädlad till garn, schalar, filtar, mattor m. m. efter våra mönster, som uppgå till c:a 700.

Den svenska ullen och stickyllet

blir vid **Sahlströmska Fabriken** förädlad till först-klassiga fabrikat i moderna mönster, starka, varma färgäkta och arsenikfria.

Våra svenskullsvoror

äro i fråga om hållbarhet de främsta och i förhål-lande till kvalité de billigaste som kan erhållas.

Köp eller byte.

Våra svenskullsvoror kunna köpas kontant, er-hållas af insänd råvara — eller helt eller delvis utbytas mot svensk ull och stickylle. Sålunda kan man få dessa prima varor

utan pengar.

Hvarje omtänksam husmor.

samlar alltid det stickylle, som blir i hvarje hem, och skickar det till förädling eller byte till **Sahlströmska Fabriken**. Därmed sparas mycket pengar.

På hvarje landtård

bör man ju alltid ha får. Och ullen från dessa bör man skicka till **Sahlströmska Fabriken**. Man får då de yllevaror som behöfvas.

Köp aldrig

yllevaror — schalar, filtar, tyger, mattor o. s. v. — utan att först taga reda på **Sahlströmska Fabri-ken** tillverkningar, som erhållas till fabrikspris äfven vid minsta köp.

Plocka fram

den ull och stickylle, som finns i hemmen och sänd den till **Sahlströmska Fabriken**. Det spar-ar mycket pengar.

Profver och prisuppgifter

på våra svenskullsvoror finnas hos kommissio-närerna — erhållas ock gratis från fabriken. I hvarje hem bör man ha till hands våra prisuppgif-ter m. m. och göra jämförelse när inköp förestå.

Sahlströmska Fabriken A.-B., Jönköping.

bekväma möbler, bokhyllor, blom-mor, ett par korgstolar, vackra, dämpade färger bör man ha i ett hvardags-rum. Försök att gifva edert rum en personlig prägel och akta eder för alla öfverdrifter. Ett hvardagsrum bör verka lugnt och harmoniskt, med trefliga arbets- och hviloplatser.

BREFLÅDA

REDAKTIONENS BREFLÅDA:

Höstpoesi. Kunna icke ha nöjet. Eva 16 år. Som poetissa går ni ännu i kolt. Euterpe. Er släktskap med sång-gudinorna förefaller att vara rätt aflägsen.

Alf. Beklagligtvis icke. Ragvald -Sarve. Afböjes. Cyril Bach. Eder poetiska fra-seologi är af det gamla patenterade slaget, hvarför den behöfde en för-nyelse, en renovering, så att det slitna glitterguldet, hopsamladt från diverse lyriska antikvitetsbodas, blefve ersatt af enklare nipper, dem ni själf förfär-digat.

Ingrid K. Kan ej användas. G. A.—n. Bort det!

EXPEDITIONENS BREFLÅDA:

»Ester», Göteborg. Annonsen kostar 3:75 per gång. Likvid i postanvisning.

Modärna Möbler
i lager och på beställning.
Tillskrif
Göteborgs Slöjdmagasin,
Göteborg, Kyrkogat. 30.

Kombinerad Bosättnings- och Lifförsäkring

är det mest prakti-ska sätt att erhålla eget hem. Prospekt och upplysningar erhållas gratis och franko.

A.-B. Nordiska Kompaniet.
Stockholm.

Prenumerera på Idun.

Vår tids många Underlifssjukdomar undvikas endast gen. att hvarje kvinna regelbundet använder Modersprutan "Noliber"

3 storlekar å Kr. 5.—, 7.— och 10.—.

K. BJERING,
Frederiksbergsg. 19, Köpenhamn.
Beskrifn. erh. gratis på begäran.

Ett flertal af de oljemålningar som f. n. exponeras å Zorns utställning i Stock-holm komma att medfölja årets **Julställnings** praktupplaga. Ej mindre än 35 konstbilagor, däraf 24 målningar, etsningar m. m. af Zorn. Äfven omslaget af Zorn.

Nära 145,000 kronor förtjänade **Julställnings** agenter förra året. I år dessutom öfver **15,000 kr. i premier.**

Önskar Ni agentur erhåller Ni prof pratis om vid-stående kupong urklippes och insändes till **ÅHLÉN & ÅKERLUNDS FÖRLAG, Göteborg.**

Gratisrekvisition.

Haf godheten sänd mig gratis och franko prof ur **Julställning** samt för-lagets öfriga julpublikationer jämte agent-villkor.

Namn.....

Adress .....

Postadress .....

Skrif tydligt!

Det bästa läkemedlet är

NISSENS

ÄKTA BRÖSTKARAMELLER
Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

Doktor J. Arvedsons kurs Sjukgymnastik, Massage o. Pedagogisk Gymnastik, medför enligt kongl. maj:ts medgivande samma kompetens o. rättigheter som en kurs vid Gymnastiska Central-Institutet. Kursen 2-årig, börjar den 15 sept. Prospekt på begäran genom D:r J. Arvedson, adr. Odengatan 1, Stockholm

Gymnastikdirektörsexamen afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid **Sydsvenska Gymnastik-Institutet.** Ny kurs börjar 14 sept. Prospekt gen. kapten J. Thulin, LUND.

Professor Cederschiöld behandlar med *egna massagemetoder:* Mag-, Tarm-, Reumatiska- och Nerv-åkommor m. m. Näs-svalgkatarr lokalt med instrument smärtfritt. Grefströgatan 22, Stockholm.

Vid **Professor Unmans Institut** börjar 1 okt. ny (ett-årig) kurs i *Massage* och *Sjukgymnastik.* Begär prospekt. Brunkebergsgat. 9, Stockholm.

Vid **Göteborgs Gymn. Institut,** Göteborgs Arkader, Göteborg, börjar 10 okt. fullständig utbildningskurs i *Massage* och *Sjukgymnastik* (för damer och herrar). Begär prospekt.

D:r Elin Beckmans Heltvåtsinstitut, Västmannag. 3 (andra huset från Norra Bantorget). Rådfrågningstid hvard. kl. 1/2 3-4. Riks. 105 52. Schlms. Br. 45 52. Behandling med helveti och massage af reumatism, gikt, neuralgi, frostskador och börjande ålderdomsbrand, efterbehandling af ledsador. Obs! Behandling kan äfven anordnas i hemm-n

SANITAS. Specialaffär för Sjuk- o. Hälsovårdsartiklar. Dambindor 95 öre pr. puss. med lifband 1.25. Stieckade från 5 kr. pr. puss. Sprutor, Sköljkanor, Bräckband, Nappar o. Bindor. Landsortsorder exp. omgående. Bekv. från 5 kr. fraktfritt. Odengatan 39, Stockholm.

Rynktinktur (Majorskan Edmann, Varberg) Borttager rynkor och pormaskar. Har en underbar förmåga att föryngra och försköna, ty hyn blir skär och genomskinlig. Anses vara det yppersta medel i sitt slag. Pris 3:25. Förmästa Parfymaffärer.

Mélanogéne, Oquemare - färgar hår, skägg och ögonbryn - håller färgen i månader. Pris kr. 4.50. Endast i **Franska Parfymmagasinet,** 21 Drottninggatan 21, Stockholm.

Oatine-Crème är det förnämsta medlet att skydda huden för köldens skadliga inverkan. Denna kraftiga snöhvita naturprodukt-extrakt af ren hafre renar porerna, läker huden o hyn blir vacker o klar. Äkta endast i hvit burk med grönt lock The Oatine Co. London. Oatine-Crème säljes efter tullförhöjningen till 1.50 o. 5 kr. pr. burk samt Oatine-Tvål, Oatine-Puder o. Balsam säljes öfverallt o. hos A. W. Norring, Biblioteksgatan 11 o. Drottninggatan 63, Stockholm

Gratis!
Vänd!
N:r 267.

Olympiska Sällskapet

Riks 147 54. Allm. 267 63.

Begär teckningslistor!

Birgitta-Skolans kurser

i Klädsömnad, Fransk linnesömnad, Konstbroderi, Spetsömm och Knyppling börja åter 15 sept. **Regeringsgatan 19-21.** Prospekt på begäran.

Föreståndarinnor: **Elisabeth Glantzberg. Emmy Kylander.**

Till Kindergården och de tre förberedande klasser

i Beskowska skolan, Engelbrektsgratan 9 vid Humlegården, mottages anmälan för flickor och flickor från 5 år, hvardagar kl. 12:30-1 e. m. Tel Riks 90 40. Allm 76 78.

Matlagningskurs

i finare och enklare matlagning, smårätter, bakning, inläggningar m. m. anordnas från måndagen 23 sept. för begränsadt antal unga damer i underreklamns husmodersskola. Kursen omfattar 2 f. m. och 2 e. m. i nvarje vecka eller eventuellt endast f. m. eller endast e. m. Anmälningar snarast.

Elsa Philip, Karlavägen 1 A, Stockholm. Tel. Öst. 13 10.

Bokbinderilektioner.

Bind Edra böcker själftva. Undervisningen lämnas af **Fröken Holmgren,** Västmannagatan 61, 2 tr. A. T. Vasa 1710. R. T. 99 61, Anmälan 11-2.

Kvinnliga Gymnastik-Sällskapets öfningar

å Kongl. Gymn. Centralinstitutet (Hamngatan 19). Måndags- och Torsdags-afdelningen för nybörjare begynner Torsdagen den 3 okt. kl. 8,15-9 e. m. Ledarinnorna fröken Lillian Lindhé. Tisdags- och Fredags-afdelningen, för dem som förut deltagit i gymnastiska öfningar börjar Fredagen den 4 okt. kl. 8,15-9 e. m. Anmälningar mottagas å nämnda tider och dagar under okt. månad. Till mindre bemädlade utlånar Sällskapet kostnadsfritt gymnastikdräkter. **Terminsaavgift 1 kr.** Styrelsen.

Lektioner i Linnesömnad.

(äfven Blusar, Barnkläder m. m.)

Praktisk metod, utan träckling. - Hvarje elev disponerar en symaskin. Stockholm: Sibyllegatan 36, 4 tr. (hörnet af Karlavägen). Riks 35 30. Allm. 210 04. Malmö: Fersens väg 2, 3 tr. (hörnet af Regementsgatan). Riks 44 90, event. 40 83.

Karin Egnér.

Eva Egnér.

Elfgårdens Sjuk- och Hvilohem.

(Dalarna) adress **Djurås (Stockholm-Insjön).**

Medicinsk dietetik och kirurgisk behandling företrädesvis för Mag-, Tarmsjukdomar samt kvinnosjukdomar. Härligt läge vid Dalälven. Nutida bekvämligheter. Priser pr dag: Enkelrum kr. 7.50-10. Deladt rum kr. 5.50, 6.50. Prospekt sändas på begäran och förfrågningar besvaras af **Sjukhemets läkare Doktor Gertrud Gussander, Elfgården, Djurås.**

Doktorinnan Bergmans Målarskola.

Elever mottagas i Porslins-, Olje-, Akvarell- och Gobelinnmålning. Miniatur på elfenben. Beställningar mottagas.

Humlegårdsgatan 10, 3 tr.

Målarskolan, 33 Smålandsgatan. Tel. Brunkeberg. 62. Undervisning i Porslins-, Oljemålning, Gyllenläder, Läderplastik m. fl. ämnen. Lager af porslin, material för målning. Porslin brännes. **Emma Nordberg, Augusta Peterson.**

Kindergården.

Hösterterminen börjar den 20 sept. Ny-anmälningar mottagas Bergsgatan 20, 4 tr., Schlms. Allm. tel. Kungsh. 22 92. **ELSA KARLSON,** exam. Kindergartnlärarinna.

Kvinnliga agenter

antagas för Barnolycksfallförsäkring med premieåterbetalning. **Olycksfallförsäkringsanstalten Gothia, Stockholm.**

Välj- men välj det bästa!

MUSIKINSTRUMENT.

Endast prima och väl justerade: Gitarrer, Mandoliner, Gitarrmandoliner, Gitarrlutor, Violiner, Violonceller, Citor, Konsertinor, Dragspel, Flöjter, Klarinetter, Mässingsinstrument, Sextetter af förstkl. böhmisk tillvekn., svensk modell, till 3:0 och 4:25 kr. sextett pr extra kontant, Trummor, Fodral, Strängar och öfriga tillbehör. Orglar och pianon från främsta fabriker. Hög rabatt vid extra kontant köp af orglar och pianon. Rikt illustr. priskurant gratis mot insändt 10-öres frimärke till porto.

CEYLON-TÉER.

Frälsningsarméns äkta, rena, berömda téer. Finaste arom. Olika paketeringar till 5, 6 och 8 kr. pr kg.

KAKAO.

Frälsningsarméns rena kakao af erkänd förstklassig beskaffenhet. Pris pr hekto -:- 45, pr kg. 4:50. Enkiloburkar 4:50.

DENTOL.

Frälsningsarméns utmärkta munvatten och tandpasta. Munvattnet är på grund af sina stora antiseptiska egenskaper äfven ett förträffligt antisepticum. Pris: pr helfl. 1:75, halfl. 1:-. Tandpasta pr tub -:- 60.

ARMÉ-TVÅL.

Fin och behaglig antiseptisk toalett-tvål. Pris: pr stång 1:-, pr bit -:- 25.

VIOLA IDEAL.

Finaste toalett-tvål. Pris: pr karbond om 3 tvål 1:50, pr tvål -:- 50.

ARMÉ-SKOKRÄM.

Terpentinfri förstkl. skokräm. Pris: pr burk -:- 25, pr stor ask -:- 50, pr mindre ask -:- 20.

Dessa varor kunna erhållas vid eller genom hvarje Frälsningsarmé-kår, hos många hrr handlare eller direkt från

FRÄLSNINGARMÉN'S HANDELSDEPARTEMENT,

TELEFONER: Riks. 85 81. Allm. 63 72. ÖSTERMALMSG. 24 & 26, STHLM 5.

Föreningen "De Gamlas Dag".

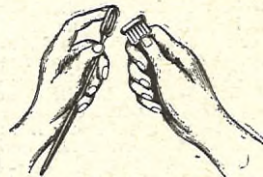
Gåfvor af alla slag till Amerikanska Lotteriet emottagas med tacksamhet i D. G. D. Byrå, Drottninggatan 5, 1 trappa upp, hörnet af Fredsgatan. Öppen t v. 12-4 Meddelanden om gåfvor kan äfven ske pr Telefon Riks 126 20. Allm. 227 47, som med tacksamhet afhämtas.

Glöm ej De Gamla!

Husmodersskolan i Karlstad. Sex veckors kurs i matlagning, bakning m. m. tager sin början den 4 okt. Prospekt på begäran.

Tandborsten Dentclair

afsedd för insättande af nya borstar.

HYGIENISK PRAKTISK EKONOMISK

Rekommenderas af tandläkare.

Förnickladt metallskaft med 3 borstar Kr 3.-. Ask om 6 ersättningsborstar Kr 2.70. Skickas mot postförskott från Generalagent **A.-B. Crif, Afd. I 1, 58 Drottninggatan, Stockholm.** Riks 99 46. Allm. 107 54. Begär prospekt.

Bästa järnmedel utmärkt styrkande Föreskrives af många läkare

Ferrin

Apoteket Lejonet, Malmö.

Finnes äfven i form af

Tabletter.

Fås på apoteken.

Edra gråa hår

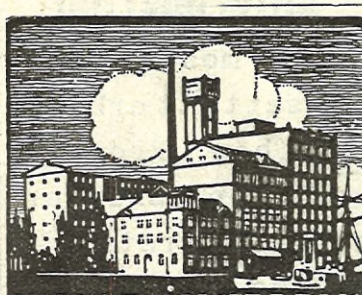
återfå sin ursprungliga färg o. glans, om Ni använder det af läkare rek. kristallklara äkta härvatnet **Jouven-tine de Jenon.** Pris 2.50 pr fl. Hufvuddepot: **Buttericks Mönster-fär, S. Förstadsg. 1, Malmö.** Diskret exp. mot postförskott.

I fall Ni vill att Edra barn skola få vackert hår, köp i tid **EAU DE QUININE** från **Ed. Pinaud, 18 Place Vendôme, Paris.**

Specialaffär för **SCHWEIZER BRODYR, SPETSAR, VÄFNA DER** m. m. Rikt profsortiment till landsorten. **Broderi-Affären, 9 Kommendörsgatan 9.**

Att själf måla (lackera) möbler m. m. är en enkel sak för hvem som helst med Ripolin. 84 färgtoner. Torkar fort med en porslinsliknande glans. Otroligt hållbar. En bok "Om dekoration och målning" jämte fullständiga färgskalor erhålles gratis och franko. Le Ripolin, 24 Smålandsgatan, Stockholm.

KALMAR ÅNGKARN'S OÖFVERTRÄFFADE HAFREGRYN

Annonsera i Idun!

Husqvarna Fotogenkök Beatrice

brinna tyst och jämnt, äro lätt skötta, effektiva och billiga!

Säljas i hvarje välsorterad järn- & bosättningsaffär.

MAZETTI'S

Vanilin-Socker

i bruket många gånger billigare än vanilj i stänger. Fås i burkar å 20 och 50 öre hos Hrr Specialister och Konditorer.

Frukttorkningsapparater

den af Dir. Lind vid Experimental-fältet förordade konstruktionen, användbara å vanlig kokspis för torkning af såväl bär och frukter som grönsaker, tillverkas af oss i tvänne storlekar, N:r 1 till Kr. 18:- och N:r 2 till Kr. 30:- pr st. **Hvilans Mek. Verkstads A.-B., KRISTIANSTAD.**

Väfskedar, Solf, Skyttlar

m. m. för hemsöjd. **John A. Thulin & Co Väfskedsfabrik, NORRKÖPING. Riks 670.**

Deposition Kapitalräkning

4 1/2 %

Sparkasseränta

4 %

Köpmannabanken

Arsenalsgatan 9.

Det modernaste och elegantaste i tyger af hög kvalitet representeras af märket

"WELLWOVEN"

Genom att specialiseras å ett fåtal märken står fabrikatet oppnåddt i fråga om såväl utförande, styrka, kvalitet som pris. Tillhandahålles af de flesta första klass klädesaffärer, samt engrosister inom landet i Cheviot, Foulé, Engelsk Serge, Croisé i de alltid tilltalande och klädsamma färgerna djupsvart, högblått och modernt grått.

Begär alltid fabrikatet "Wellwoven" hvilket innebar en garanti å högsta kvalitet.

En varas goda beskaffenhet ihågkommes långt efter sedan priset fallit i glömska.

Med detta nummer följa Iduns Hjälpreda och Iduns Ungdomstidning.